

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 2.

V Ljubljani dné 9. januarja 1897.

Letnik II.

„Slovenski List“ izhaja vsako soboto. — **Naročnina** mu je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrta leta 1 gold. Posamične številke se prodajajo po 7 novč. — **Dopisi** pošiljajo naj se uredništvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani. — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** naj se pošiljajo upravnistvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani, Resljeva cesta štev. 5. — **Oznanila in poslanice** se računajo po ceni navadni v Ljubljani. Naročnikom 10 % ceneje.

Roma locuta est!

Kakor strela z jasnega neba udarila je v slovenski narod britka novica s cesarskega Dunaja, da je v državnem zboru padla celjska postavka. Že od lani, ko se je ustanovil Slovencem gimnazij v Celju, izdali so Nemci geslo: Za Celje! Kakor vojska, ki je izgubila prvo bitvo, pripravljali so se naši sovražniki na nov naskok na izgubljeno trdnjavo. Zaveznikov za to ni jim bilo treba iskati, Nemcev ni bilo treba oduševljavati za vojsko zoper slovenski narod. Kjer se gre za to, da se potlači Slovenec, tam so hitro združeni vsi Nemci najrazličnejše politične vrste, tam so jedini in složni bili od pamtiveka.

Odkar so nastopili v zgodovini Slovani in Nemci kot sodeželani ali sosedje, nista si ta dva naroda bila nikdar prijatelja. Vse načrte slovanske samouprave razbijal je Nemec dosledno; razrušil je Samovo idejo, razbil je veliko moravsko državo in je tako v srednji Evropi osamil pojedine slovanske rodove. Ta nemška politika je rudeča nit v vsej naši zgodovini od nekdanj do današnjega dné, in kdor res tega ne uvidi, ta je sploh izgubil slovansko mišljenje.

Ni torej pričakovati, da bi nam Nemec bil kdaj prijazen, a kamo li pravičen. Natuzel se je prepričanja, da mora Slovana zatirati in zatreti, ker se boji, ako bi se ogromni orjak, pred čegar imenom trepeče vsa Evropa, ojačal in zavedal, da bi utegnil povrniti stoletne krivice svojemu zatiralcu. Od tod tedaj izvira strah pred Slovani; zato se Nemci trudijo na vse pretege, da se ne izvršuje narodna enakopravnost; tu je vir vsem nemškim težnjam, da se v slovanskih pokrajinah nič ne stori v narodnem gospodarstvu, da se slovanske zemlje zanemarjajo; tu je nastal boj zoper slovensko kulturo, boj zoper naš jezik in narodnost, da se Slovenec ne sme razvijati v svojem narodnem duhu.

Hud je ta boj za brezpravne Slované, ki so večina v državi, a brez večine v merodavnih zastopstvih. Šele tedaj, kadar dobe Slovani v parlamentu toliko moči, da si bodo sami delili pravo, ki jim gre po zakonu, šele tedaj, ko bodo imeli vse pogoje ravnopravnega življenja, bode se pričela nova doba našega življenja; šele tedaj bomo se izkopali iz žalostne usode, v katero so nas potisnili Nemci. Obžalujemo pa od srca, da se je državnim krmilarjem v naših hudih časih pridružil še drugi prevažni činitelj, pri katerem smo nahajali v svojem preganjanju vedno in povsod gorkega zavetnika. Glas našega milega jezika naj bi obmolnil tudi v onih svetih krajih, kjer se moli Slovenec Bogu, ki nam je naš mili jezik zato dal, da v njem povečujemo slavo božjo. Tako je danes v nas. Utegnili pa bi nastati še hujši časi. Ako bi izgubili vse svoje postojanke, utegnili bi se nam zgoditi, da bi se nam tudi v družini prepovedovalo govoriti slovenski, kakor se to prepoveduje že danes Poljakom v Nemčiji.

Danes vidimo, da nam vsa zakonito jamčena enakopravnost nič ne pomaga in nič ne koristi. Da imamo Slovenci sploh pravo do tega, da se naobražujemo na podlagi svojega materinega jezika ravno tako, kakor ima Nemec pravo do svojega jezika, to je tako jasno, da tega ni treba dokazovati. Takozvane naše narodne zahteve niso zahteve, nego so naše pravo. Slovenski celjski gimnazij je naše pravo, katero se nam mora dati brez vsake „koncesije“. Za slovansko mladino zahtevamo slovenskih šol brez pogajanja ravno tako, kakor zahtevajo Nemci svoje nemške šole. To svoje pravo odkupili so si Slovenci z davkom in krvjo; ni jim treba zato plačevati še posebnih davkov. Slovani uzdržujejo državo, za njo so prelivali svojo srčno kri na brezštevilnih bojiščih; utrdili so meje tej državi v najhujših časih, ko so zoper njo drugi

zarote kovali; imajo torej polno pravo do svoje prava, in to pravo biva v tem, da smejo pod zaščito svojega cesarja mirno in v polni meri uživati vse ustavne pravice, kakor jih uživajo mirno in v polni meri tisti, ki niso Slovani.

Celjska postavka je sama po sebi neznatna stvar, na prvi pogled toli malenkostna, da se človek mora čuditi, odkod ta silni hrup, ki so ga zagnali Nemci za Celje. Česa je iskati nemškemu narodu v Celju? Ali je Celje toli važna postojanka za obstoj Nemcev? Smešno bi to bilo misliti. Pred tridesetimi leti bilo je še Celje slovensko. Takrat se je govorilo na javnih prostorih tako slovenski, kakor se govori danes nemški. Pristnih Nemcev je bore malo. Tu se torej gre za nekaj drugega. Težišče je mnogo dalje, tam v nemškem Berlinu, kjer Nemci nabirajo in pošiljajo marke za celjski nemški dijaški dom. Gladi se Nemcem pot v slovensko deželo, in zato mora biti Celje nemška last, četudi je daleč okrog Celja in v Celju vse slovensko. Kos za kosom slovanske zemlje mora se odtrgati in pridobiti. Mnogo takih kosov slovanske zemlje je že na Štajarskem v nemški lasti, ponemčevanje nam poplavlja lepo štajarsko ravan, gorice in gorovje, kajti izpolniti se morajo fantastične sanje Velenemca, da s te krasne in rodne zemlje izgine zadnji Slovenec.

Glas tega Velenemca odmeval je te dni iz državnega zbora dunajskega. To je bil glas iz daljave, ki je prinesel našim bratom na Štajarskem tužno poročilo, da so jim sovražniki porušili trdnjavo, katero so si postavili s tolikim naporom. To je bilo plat zvona in se je javilo Slovencem, da se bliža nevihta. Prestali smo še hujše čase, in ako Bog da, preživeli bomo tudi in odbili to opasnost. V samega sebe in v svoje jednokrvne zaveznike slovanske imamo še vedno toliko zaupanja, da čez naše telo ne pojde nobeden Nemec do Adrije.

O stoletnici Vodnikovih „Lublanskih Noviz“.

Kar si je tako srčno želel Valentin Vodnik, po čemur so tako hrepeneli vsi tedanji prijatelji slovenščine — na čelu jim plemeniti meceni Žiga Zois, izpolnilo se je po leti 1796: Vodnik se je preselil z daljnega Koprivnika v Ljubljano. Dne 1. velikega srpana 1796 je postal kapelan in Demšarjev beneficij pri sv. Jakobu.*) Po smrti Linhartovi dne 14. malega srpana 1795 se je čutil Zois jako osamelega. Krasni načrti,

*) Dne 6. prosinca 1795 je umrl Demšarjev beneficij pri sv. Florijanu v šentjakobski župi Florijan Možina. Za njim je dobil Demšarjev beneficij Anton Eržen, ki je bil zajedno kapelan pri sv. Jakobu. L. 1796. je odšel Eržen za ekspozita na Rove, na njegovo mesto pa je stopil Vodnik. Šentjakobski župi je ondan načeloval župnik Janez Nep. Kristijan (Christian), ki je umrl kmalu po Vodnikovem prihodu k sv. Jakobu dne 12. kimalca 1796. Župno upraviteljstvo je prevzel potem prvi kapelan Gregor Valant (Walland). L. 1797. je prišel za župnika k rečeni cerkvi dotedanji nadškofjski semeniški vodja in Juvaničev beneficij v stolnici, konzistorijski svetnik Jožef Pinhak, prijatelj Žige Zois in Val. Vodnika, s katerim sta si dopisovala, ko je bival leta še na Koprivniku. Z Valantom in z Vodnikom vred sta tedaj kapelanovala pri sv. Jakobu še: Jožef Steinmetz in slovenski pisatelj, prevajalec nekaterih starozaveznih svetopisemskih knjig, sodrudek Japjev Jožef Riha (Kicher). Poleg imenovanih duhovnikov je imel sv. Jakob pred 100 leti tudi svojega nemškega propovednika: razjezuvič Karola Pauerja. Raabov beneficij je ondukaj užival Mihael Pezdercz (Pezdercz). Pri sv. Florijanu je bil kuratni beneficij Jožef Bohon. (Cato. Cleri Archid. Lab. 1796, 1797).

tihoči se slovenstva, napolnjevali so mu dušo, ali nikogar ni bilo, ki bi mu jih bil pomagal oživetvarjati. Sedaj je dobil v svojo bližino Vodnika, — veseljaka, narodnjaka, pesnika „Zadovoljnega Kranjca“. On mu je uresničil že marsikatero misel. Še v bohinjskih gorah biva joč je izdal dva letnika „Velike Pratičke“ — sedaj pa naj se obistini še jeden namislek barona Zoisa: izide naj pod uredništvom Valentina Vodnika prvi slovenski časnik.

„Kako mu bo ime? Kalendar sva po laško krstila, našim cajtingam pa izberiva popolnoma slovansko ime. Drugi Slovenci in Moškovičarji cajtinge imenujejo novine. Začnimo vendajati „Lublanske novine“, meni Zois. „Novina pomeni pri nas novo njivo — ugovarja mu Vodnik — rajši se držimo imena, katero nam Gorenjci v roke dajo. Po celi gorenjski strani nad Kranjem tako govore in sploh med seboj pravijo, kadar kdo pride od daljnega kraja: kajzene novice prineseš? kaj se v novicah bere?“ Torej „Lublanske Novice“ — novice, ponavlja baron, ne zamerite, reverende, malo bo pa le na laško cikalo to ime; vem, da na Krasu in v Gorici nevestam pravijo — novice, kar pa je iz laškega posneto.“

Ime je izbrano, sedaj treba poiskati založnika. Zois pridobi za svojo namero Janeza

Friderika Egerja. Podjetnemu tiskarju je jako ugajal baronov načrt. On nagovori Vodnika, ki mu je rad svoje „tumpasto pero v štero posodil“. Tesna kapelanska soba v šentjakobskem župnišču je postala uredniška pisarnica prvega slovenskega časnika: „Lublanskih Noviz“, katerih 1. številka je izšla v Egerjevi tiskarni na Poljanah hiš. št. 3 dne 4. prosinca 1797.

Kakšna je bila 1. številka? Naslov je segal do polovice 1. strani. Glasil se je takole: **LUBLANSKE NOVIZE JANN. FRIDR. EGERGA,*)** (tiskarski skrat je že v naslovu, kakor pozneje večkrat ponagajal; prouzročil je spako: Egerga namesto Egerja, v poznejših listih je seveda založnik Eger dobival pravilno rodilnikovo končnico); med dvema črtama je nameščen cesarski orel, ob katerem stoji datum: V. Srēdo 4. dan Profenza 1797. Pod orlom je zabeležen: Nro. 1. Dve vzporedni črti, segajoči od konca do kraja tisku odmerjenega prostora, završujeta naslov. Pod njima je v treh skupinah devet zvezdic ter uvodna pesem Vodnikova:

*) Celotnemu prvemu letniku je ta-le naslov: **LUBLANSKE NOVIZE OD vseh Krajev zeliga fvejta. V LEJTI 1797.** Nro. 1. Potem je cesarski orel, pod njim dve vzporedni črti, gorenja debelejša od spodnje. Pod njima stoji: **V LUBLANI,** Vendajati sazhete inu natičene Per Joannesu Fridrihu Eger, na Polanah Nro. 3.

Celjsko uprašanje je vseslovensko uprašanje. Nobeden Slovenec ne sme hladnokrvno gledati, kaj se godi ob mejah. Mnogo važnejša, nego katerokoli narodno uprašanje v Ljubljani, so uprašanja, ki se tičejo naših obmejnih bratov. In radi tega moramo vso pozornost obračati dogodkom zunaj Kranjskega. Nasprotnik, kateri se danes lasti Celja, lastil se bode jutri Ljubljane. Že čez vistke Karavanke pomaljšajo Nemci glave in gledajo, kateri kos zemlje je lepši, da se nanj usedejo. Kakor da bi po slovenski zemlji sama medica tekla, a vrabci kar pečeni v usta letali, tako je privlačna ta naša gruda, katera še jedva nas živi. In kako ne bi mikalo nepoznanega gosta v to deželo, saj se nahajajo v nas rodoljubi najnovejše smeri, ki temu tujcu že daleč roke naproti molé in ga zaveznika kličejo na pomoč proti svojemu rojenemu bratu! Zdi se nam, da si kličemo nazaj stare čase, čase svoje nesreče, ko so naši pradedje, kadar so se med seboj prepirali, vedno klicali tujca, kateri je prišel, pobil našega brata, a s tem pa tudi uničil slovansko moč. Še danes se nočemo učiti iz svojih nesrečnih časov; še danes, ko bi vendar morali spoznati, „tko je vjera, tko li nevjera“.

Ta opomin veljaj onim rodoljubom na Kranjskem, zlasti v naši beli Ljubljani, kateri so nam dali povod, da smo ustali in pouzdignili svarilni glas zoper nemškoslovensko zvezo. Obsojali smo to nenaravno zvezo in obsojali jo bomo dotle, dokler je ne raztrgamo in ne zatremo popolnoma. Te sebične in osobne zveze nekaterih mož ne moremo zagovarjati pred narodom, ker nemški del te zveze ni z nami s srcem zvezan. Pri nas osameli kranjski Nemec sanja ravno tiste sanje, kakor njegov brat daleč onkraj naših mej. Ravno celjska postavka nam je kažipot v bodoče delovanje in postopanje. Sklenimo se torej tesno z obmejnimi Slovenci v skupno borbo. Naudajaj nas jedna misel; ta misel je celokupnost naroda slovenskega, a vsa Slovenija bodi nam jeden tabor!

Delovanje delavske zavarovalnice v Trstu.

Delavske zavarovalnice zoper nezgode ustrojile so se v Avstriji leta 1889. Slovani do danes nimajo niti jedne v svojih rokah. Kranjsko spada v področje delavske zavarovalnice v Trstu, katera obsega Istro, Primorsko, Dalmacijo, Trst in Kranjsko, torej dežele, v katerih so Slovani v večini. Priznati moramo, da so delavske zavarovalnice prepotrebne, dasi bi marsikateri delodajalec in tvorničar najraje videl, da jih ne bi bilo. Še veliko je število podjetnikov, katerih delavci niso zavarovani zoper poškodbo, četudi jih zakon na to veže.

Nestevilokrat se pripeti, da se delavec poškoduje in tudi pri opasnem delu smrt najde,

da ostavi ženo in nekoliko nepreskrbljenih otrok brez vsega imetja. Ako je bil zavarovan, dobiva žena mu in otroci doživotno rento ali odškodnino, katera se računa po zaslužku delavca, potem šele spoznaže dobroto zavarovalnice. Ali to je lepo le tam, kjer se pravično in postavno postopa, ne pa tam, kjer se ravna krivično. Pogledajmo si delavca, tega trpina skozi vse svoje življenje, zaničevanega od vsakogar, preziranega od jednega in drugega, ko išče svoje pravice in je ne najde; ali ne mora obupati nad človeško pravičnostjo! Na Kranjskem so v tem oziru žalostne razmere. Pri nas se dogaja, da se delavcu ne daje nobena podpora, in ako se mu da, toli je majhna in pridobiva se toli težavno, da vsak že prej obupa. V novomeškem okraju zgodilo se je v zadnjih letih mnogo nesreč. Imamo veliko število pohabljenecv, osobito od tedaj, ko so se začele postavljati razne žage. Postavljajo se k stroju delavci, kateri še nikdar niso videli stroja, brez potrebnega nadzorstva in brez vsakega pouka. Tako se dogaja, da že prvi dan, ko je delavec stopil v službo, izgubi roko in potem dobiva od zavarovalnice v Trstu samo 3 goldinarje na mesec! Gotovo bi teh nesreč ne bilo toliko, ako bi se tvornice nadzorovale. Preteklo leto je bilo osem poškodovancev, kateri so vsled poškodbe umrli, a do osemdeset raznih drugih poškodb večjih in manjših. Od vseh umrlih delavcev je le jeden ali dva, katerih obitelj nekaj dobiva, vsi drugi pa še danes čakajo rešenja od zavarovalnice v Trstu. Da se te nečloveške razmere odpravijo, obrnila se je okrajna bolniška blagajnica v Novem Mestu z odprtim pismom do visokorodnega gospoda deželnega predsednika. V tem pismu omenjata se samo dva slučaja, katera najbolj pojasnjujeta nečloveško delovanje delavske zavarovalnice v Trstu. Okrajna bolniška blagajnica je sama opisala bedo in siromaštvo teh rodbin v njih imenu in prosila, da se prošnja, ki jo sama podpira, hitro pravično reši.

Delavska zavarovalnica v Trstu ne poizveduje takoj, ko dobi naznanilo o poškodbi ali smrti, kakor je to dolžna storiti, ampak naznanila slovenskih delavcev leže pri njej mesece in mesece nerešena. Kakor znano, postopa vse drugače tam, kjer se gre za laške delavce.

Načelnštvo okrajne bolniške blagajnice v Novem Mestu pritožilo se je osobno že leta 1894. in 1895., ko je tam zborovala zaveza okrajnih bolniških blagajnic, proti takemu protizakonitemu postopanju, proti malomarnemu in prepočasnemu uradovanju celo v slučajih, ko je nujna in hitra pomoč potrebna in kjer to zakon jasno določa; toda obečalo se je mnogo, a storilo ni se do danes čisto nič. Na zborovanju zaveze okrajnih bolniških blagajnic leta 1895. pritoževali so se vsi zastopniki s Kranjskega proti ravnateljstvu zavarovalnice in proti njenim urad-

nikom, in zgodilo se je le to, da je jeden uradnik, zoper katerega so se dvignili vsi kranjski odposlanci in katerega sta ravnatelj in vladni zastopnik močno hvalila, bil malo časa potem — odpuščen od službe.

Delavski zavarovalnici je na čelu mož, kateri ne govori druge besede, nego samo laški in ki samo nekako nerazumno tolče nemščino. Slovenskega jezika ne umeje niti besedice, vsi uradniki, izimši dva, so sami pristni Italijani, kateri ne razumejo drugega, nego samo italijanski jezik, kakor da bi v vseh deželah naših bili sami Italijani. Ali je čudo potem, ako se dogajajo take stvari? Čuditi se pač mora človek temu, da navzlic temu, da so tri četrti vseh podjetnikov Slovani, vendar le gospodarijo Italijani, in da imajo Italijani v vseh odborih večino! In zakaj? Da vidimo!

Znano je, da v krajih, v katerih se nahajajo Lah, mora biti sleharni podjetnik, ako je le Lah, ud zavarovalnice; ako pa še ni, pridobe ga zakonitim potom za uda. Delavska zavarovalnica pogostoma pošilja svoje zastopnike pregledavat laška podjetja, v slovanske kraje pa redkokdaj zaide kakšen zastopnik, a vsled tega je še veliko slovanskih podjetij, ki niso zavarovana.

Ko prihaja čas volitev, Lah vsi volijo, a ravnateljstvo zavarovalnice samo razpošilja liste in postavlja kandidate. Dogaja se, da vsi slovanski podjetniki, ne brigajoč se za volitve, jednostavno ne volijo; Lah pa vsi, kolikor le morejo, pridno agitujo, udeležujejo se volitve, in konec temu je, da so Lah gospodarji, Slovani pa se zadovoljujejo z drobtinicami, katere jim delé Lah kot miloščino. Potrebno je torej, da se pred volitvami Slovani posvetujejo in za kandidate pobrigajo in svoje odposlance volijo. Če to storé, pridejo gotovo Slovani na krmilo. Današnja večina Lahov je le umetna.

Skrajni čas je, da se razmeram pri delavski zavarovalnici v Trstu naredi konec. Ali se ne bi hotela Ljubljana postaviti na čelo taki agitaciji? Kranjski zastopniki, kateri sedite v odboru, ako tudi vas je malo, do vas je, da se razdramite in ne snivate sladkega sna v odboru, dočim se ubogemu slovenskemu delavcu godi krivica v nebo upijoča! Vi ste poklicani prvi, da poučite podjetnike o razmerah pri delavski zavarovalnici v Trstu, in sicer, da to storite javno. Koristilo ne bode to le delavcu trpinu, nego tudi vam, ker se bode te potegovali in borili za občno korist in za blaginjo tistega stanu, kateremu se more pomagati le z vašo pomočjo.

Slovenskim zastopnikom pri delavski zavarovalnici v Trstu nastopiti je odločno Zahtevati morate, da se proti vsemu ravnateljstvu povede disciplinarna preiskava. Zahtevajte nadalje, da se pošlje zastopnik zavarovalnice v vse področje. Ta zastopnik pre-

Je Kafha savrčja,
Se terga kej nit?
Moj tofed kaj dela?
Sim barat shq fit.
* * * * *
Al vumnofti jmajo
Po fvejti kej vezh?
Al drugja kej snajo,
Ko hrufhke sam' pezh?
* * * * *
Od tega Novize
Lublanfké povdó;
Sa nov lejti potize
She take ni bló.

Prvi dve kitici sta na prvi strani, poslednja na drugi. V preprosti obliki je povedal Vodnik v tej pesmi, zakaj je jel pošiljati „Novize“ v dežel. Nova doba, spočeta ob francoski revoluciji, trka na vrata; zastarele naprave razpadajo, na njih razvalinah poganjajo kali človeške „vumnofti“. Da se seznanijo z njimi Slovenci, da se jim razširi dosedanje tesno obzorje, k temu naj pripomorejo „Novize“.

Namesto uvodnega članka prinaša prva noviška številka na 2., 3. in v treh vrstah 4. strani: „General-Pardon, to je vbeshnim Soldatam odpufhanje — s spodaj pridejanim datumom: Na Duneju 1. Grudna 1796. „Od rimfke Zefarfke, tudi Ogerfke inu Pemfke Krajleve apotolfke fvitlofti le vfakimu vedit da“ — tako se

začenja general-pardon, ki obeta popolno pomiloščenje vojaškim uhajalcem, kateri razven bega nimajo nobene druge krivde nad seboj ter se prostovoljno zglaste do 31. „Kosaperfka“ 1797. „V svoje perflege prelomlenju terdovratni, ne nasaj pridejozhi, temuzh zafs tē milosti v' nemar pufheozhi“ pa ne zadobe pardona, takisto ne ubežniki, ki uidejo „po osnanenju tiga general-pardona.“

Na 4. do 8. str. (opomniti treba, da strani niso označene s številkami) je razvrstil Vodnik politiške novosti z vsega sveta, kajpada najprej domače avstrijske pod zaglavjem: *Is Duneja pishejo ta 24. dan Grudna 1796.* Tu poroča, da so odlični Avstrijci zložili 9275 gld. „sa vendershanje Wurmsarfkih dobrovolzov“, da so c. kr. pevci in pevke štirikrat zapeli pesem „refhnik v' nevarnofti“ v prid dunajskim dobrovoljcem. Potem omenja svetinje, katero je podelil cesar Tirolcem, ki so se 1. 1796. hrabro bili s Francozi; „na eni strani ftoji podoba fvitliga Zefarfja; na drugi strani je okolpif: v' *Lejti 1796. Tirolam Franzos povsod filo delat*; inu napif *Vojfhaku sa vero, Zefarfja, inu deshelo.*“ — Goričane hvali, ker so z laškega bojišča pripeljane bolnike in ranjene sprejeli v svoje hiše. Posebno so se skazali: „sidarfki mojftri Jakob Vidrik, Karl Pelikan, Joshef Bon, Anton Falik; ftekla

mojftri (glasharji) Peter Bravz, Anton Pitturitti inu Franz Pader; vfi kluzhavenfki (fhlofsarji) inu misarfki mojftri (tifhlarji) kakor tudi lonzharfki mojfter Anton Petruzik.“ »Is Shpanie« prinašajo „Novize“ zanimivo vest o kraljevi „svesdegledarni“ in o neki vojni ladiji, ki je „ta 4. dan Liftovgnoja“, obložena z dragim blagom noseča 5½ milijonov gotovih španskih tolarjev, srečno ušla angleškim vojnim ladjam ter pripula v Kadiks.

Za Španjsko je v „Novizah“ na vrsti »*Franzofka deshela.*« Med drugim stoji tu pismo, ki ga je bil poslal general Bonaparte iz Verone dne 19. listopada 1796. „na Vladanje (Directorium)“ v Pariz, pisoč, da je bil 15. in 16. dan t. m. hud boj pri Arboli, kjer sta mu bila ubita dva adjutanta in skoraj vsi generali ranjeni. Zgubil je mnogo vojakov. Avstrijci so se posebno srčno bojevali. On upa, da bo čez deset dni že v Mantovi spal. Poleg novic z bojišča omenja urednik predloga Davnoha v „fvetu tih petfto mosh“, „da bi perpuhfeno oftalo, kakerfhne kol forte bukve natifkuvat“ — in sklepa „fveta tih ftarifhni“, da so sicer pomiloščeni „kervamozhniki“ (teroristi), da pa oni in njih sorodniki ne morejo doseči javnih služeb, dokler se mir ne sklene. Iz parizarskih novic, imenovanih „vfakdane“, navaja o francoskem vojevanju na Laškem to-le:

pričaj se osobno, kako grozovite krivice se gode delavcu; toda ta zastopnik ne bodi Lah, ampak Slovan, kateri je našega jezika zmožen in kateri ima srce na pravem mestu.

To je vaša sveta dolžnost. To zahtevajo one uboge zapuščene udove in goli in gladni delavski otroci s sklenjenimi rokami s polnim pravom od vas, ker se jim godi krivica, in vi ste tudi za to odgovorni. S.

Izvorni dopisi.

Z Iga. Cenjeni gospod urednik! Oprostite mi, da izpregovorim tudi jaz nekoliko besedi o „Slovenskem Listu“. Oglasil bi se bil sicer preje, pa verjel vam nisem; sedaj verjamem.

Žalostne čase smo imeli Slovenci do sedaj, a začelo se je svitati na obnebu Slovenije. Ledovje v naši mili domovini se je začelo tajati. Častita lipa vzdigni svoj vrh proti nebu, ker glej, nesloga je proč, mora biti proč. Zatorej bodi presrečno pozdravljen, tisočkrat pozdravljen „Slovenski List“!

Dragi Slovenci! Koliko lepega in dobrega bi že lahko dosegli, ako bi vsi složno kot jeden mož stali na braniku za pravice in svetinje svojega naroda! — Toda črv slovanske nesloge se je zajedel globoko v naše meso, razjeda je in žuga nas počasi ugonobiti za vselej. Komu je naš prepir na korist, komu na kvar?

Naši nasprotniki se veselijo in veselja poskakajo videč, kako se med seboj koljemo in si krajšamo življenje, kajti tako, da še sami ne vemo, izsesavajo nam sok, s katerim se krepčajo v našo pogubo. Kam nas privede ta boj, ta pogubna slovanska nesloga?

Ozrimo se nazaj v zgodovino v prvo dobo Slovanstva! Jeden sam uzgled!

Tam, kjer se sedaj razprostira ošabna Prusija, razprostirale so se pred tisoč leti slovanske dežele. Po žilah današnjih Prusov se pretaka mnogo slovanske krvi.

Kako to?

Polabski Slovani so bili mogočen narod, a nesloga jih je tako daleč dovela, da so se med sabo klali in morili; in še več, poklicali so svoje najhujše sovražnike Nemce zoper svoje brate. Duobus litigantibus tertius gaudet. Tako se je zgodilo, da so se Nemci po krivičnem potu polastili polabskih dežel. Polabci so izgubili svojo samostalnost in svojo narodnost. Potonili so v morju germanstva.

Takih dokazov imamo še mnogo, ki uče, kam nas privaja pot, po kateri smo do sedaj hodili.

Spametujmo se, združimo se, pustimo osobnosti na stran, pritrđimo tudi svojemu nasprotniku, ako dobro uči; zanikujmo svojemu prijatelju in ga zavrnimo, če slabo dela.

Stare mržnje na stran! Podajmo si roke, bratska ljubav naj nas odslej veže! Le na ta

način je mogoče uspešno delovati za blaginjo in prosveto narodovo.

In ti, „Slovenski List“! preuzel si teško nalogo; pa pogum velja. Jeden korak je storjen, le tako naprej! In Bog bode blagoslovil delo, ker je pošteno in pravično.

Hvala Bogu, da so se zopet upali na dan možje, ki goré za iste krasne nazore, katere so tako iskreno gojili prvi buditelji in bojevniki našega naroda.

Zatorej „Slovenski List“, vzdigni kviško svojo zastavo in bodi narodu pravi vodnik! Sicer te bodo sovražniki sramotili in psovali na vse mogoče načine, a ti se ne oziraj ni na levo, ni na desno in hodi svojo pot, po kateri jedino je moči doseči pravi namen.

Mili Slovenci! Podpirajmo „Slovenski List“, ker s tem koristimo dobri stvari.

Še jedenkrat bodi srčno pozdravljen „Slovenski List“. Rasi, množi se, procvitaj! Bog ti daj z novim letom tudi mnogo novih naročnikov, da bodeš sčasoma kot dnevnik svetil Sloveniji. V to Bog pomози in sreča junaška!

Želimir.

Z Dolenjskega, dne 3. januarja 1897.

Zgodovina nam pripoveda, da so bili stari Slovani gostoljubni ljudje, ki so vsakega, kateri je prišel k njim, znanec ali tujec, gostoljubno sprejeli in mu vsega ponudili, česar je hiša premogla na jedi in pijači.

Ta lepa lastnost je krasila naše pradede, in kdo od nas je ne bi hvalil in priporočal posebno, če se je spodobno in v pravi meri vršila? Recimo, da se je, potem jo moramo sebi ne samo privoščiti, ampak si je želeči, če hočemo pravi nasledniki starih Slovanov postati. Nasprotno pa, če se je namreč gostoljubnost čezmerno v jedi in pijači godila, moramo jo le obžalovati in obsojati. Razsipnost je grda človeška razvada; ona uničuje narodnogospodarske pridelke brez nadomestila.

Nočemo iti črez Kolpo gledat, kaj se v tem obziru tam godi, ali prav ali napačno; nego hočemo svoje domače navade rešetati, ali so dobre, koristne in plodonosne, ali pa napačne in škodljive.

Slovenci bili so povsod veselega srca; popotnika so si mislili pod varstvom boga Radogosta, ki vsako negostoljubnost strašno maščuje. Ni človeka, ki ne bi rad bil v veseli in razvedrilni družbi, in to je prav! Kakor moramo skrbeti za svoje telesne moči, tako zahteva tudi duh, da ga zabavamo in krepčamo za prihodnje delo.

Napačno in škodljivo ravnamo, ako nismo v jedi in pijači trezni in zmerni, ker s tem pokopamo svoje telesne in duševne moči, pokončavamo blago, katero je že kapital ali bi moglo biti sčasoma kapital. Glavnica zapravljevca izčrpa se takoj. „Kdor kupuje početkoma nepotrebne reči, prodaje konečno in navadno po-

trebne stvari“. Tak človek je podoben materi, katera prodaje kruh svojih otrok, samo da jej je mogoče oskrbeti si sladkarij.

„Priden človek ima kruha, glad mori samo lenuha“. Žalibog pri nas Slovencih ni vedno in povsodi tako pravilno in zmerno, kakor bi želeli in bi tudi mogoče bilo: nemarnost, razsipnost in zapravljevost stopajo na mesto marljivosti, zmernosti in varčnosti, dasi bi bile te hvalevredne kreposti našemu malemu narodu, kateri se je stoprav začel razvijati, in to pod sila neugodnimi razmerami, za obstoj in prospeh zelo in povsodi potrebne.

Stoprav potem, ko bi dobra in lepa svojstva pri nas postala narodna, smeli bi se veseliti in zapeti: „Domovina, mili kraj! Mili, mili kraj!“

Miroljub.

Iz zlate Prage. — Dne 29. decembra

1896. O volitvi praškega župana je slovenski svet že izvedel, da je bil izvoljen kandidat Staročehov dr. Vladimir Srb, prejšnji, drugi županov namestnik, s 45 glasovi, dočim je dobil mladočeški kandidat dr. Jan Podlipný, bivši prvi namestnik županov, 41 glasov. Volilo se je tri dni, a uspeh je bil vedno isti; odločil je šele tretji dan, ko je župan moral biti izvoljen. Vsled tega je nastala v mestnem starešinstvu kriza. Dr. Podlipný je odložil takoj po izidu volitve čast predsedujočega prvega namestnika in hkrati se odpovedal predsedništvu mestne zdravstvene komisije. Mladočeh Karol Vendulák je izjavil, da odlaga čast nadravnatelja mestnega zavoda za reveže, in Staročeh Gustav Adámek objavil je „Poslano“, v katerem pravi, da se odpove časti mestnega odbornika, ker nihče ni hotel 22. decembra poslušati njegovih pomirjačih besed v mestni zbornici in ker je jasno, da se bode sedaj, ko je nehal kompromis med obema strankama, zopet razvil boj, katerega pa se on ne mara udeleževati. Hkrati se je odpovedal i predsedstvu upravnega sveta mestne hranilnice. — Mladočehi namerjajo izstopiti iz vseh odsekov in obdržati od 11 mandatov v mestnem zboru le šest; kajti ostalih 5 so si pridobili potom kompromisa. Nastopiti hočejo pot najstrožje opozicije proti Staročehom.

Novoizvoljeni župan, ki si je izprosil od večine 8 dni odloga za premišljevanje, ali naj sprejme to čast ali ne, sklical je seje 28., 30. in 31. dne decembra, da se dovoli budget, izvoli prvi namestnik županov, nadravnatelj mestnega zavoda za reveže in reši več drugih stvari.

Če se razpor ne poravna — govori se, da dr. Srb ne preuzame županstva — utegne se pripetiti, da odstopijo še nekateri Staročehi, kakor je G. Adámek. V mestnem kolegiju, kjer imata sedaj obe stranki jednako glasov, dobili bi potem večino Mladočehi. Sedanji položaj je 43:43; kajti izmed 45 Staročehov je jeden nevarno bolan, dr. Srb pa ne bode glasoval, kakor le tedaj, kadar bode na obeh straneh jednako

„Rim rojstno mesto vseh zhednost, brihta inu umetnost, Rim, kateri dva tavshent lejt stoji; to vezhno obstojezbe mesto hozhete pod se spravit? pravio, de Bonaparte je povele prejel, Rim s' vojklo oblezhi. Kervamozhni Attila pride neki-dan od Donove, povfod s' mezham inu ognjam okol febe podera, perti Rim na kup prekuznit; al zhaftiti Leo Papeshe ga nasaj odverne. Attila, fhibha boshja gre sam v febe, inu Rimu persanefe. Al nebo prizhnoft Piusa VI. Franzosa vkrotila, mu nebode fablo is rok isderla? En Papeshe, obdan s velizhaftvam te vere, fivih laf, inu fvoje nefrezhe, al nima per franzofih nizh fpofthtuvanja, kateri so fe fhtemali, de so narftarifhi finovi Zerkve? Al je fvoje podloshne terdo dershal? ne! ampak oni ga sa lubo imajo. Ta Papeshe, kateri je davke pomajnfhal; pontinfke globozhine, mlake, blata pofufhil, apiufa zefto popravil; zhef terdovratne franzofe k' Bogu sdi-huval; tega hozhete is fvojiga ftola dol vrezhi? vero potaptat? Al se to sturiti, proftim ludem fpodobi? Zhe tako mislite, pojte tudi v' Konftantinopel Mufta potreiti; pojte v' Meko grob Mahometa ras-kopat! sakaj fte s' Turkam priatli, sakaj fte njega shenam slate dari poslali? sakaj bi pak tudi Papesha vlfaj per miru nepuftili? Lepa rezhi! s' valhim petjam pojdete v' Rim, troje-

farbno bandero na njega osidje povikfhat, fhennepetra zirkuv sa tempel te pameti narediti, namest frajofiti, rimlane, zerkve, pološte ropat? Mi hozhemo druge vuzhiti, pokashimo popred dober isgled. Premaguvanje nam le kri prelivat pomaga. Premagajmo narpopred fami fvojo prevsetnost“.

Politiški razgled in ž njim vred 8. stran završuje pod naslovom: *Sdrushene holendarske deshele* kratko poročilo o sklepu holandskega deželnega zbora z dne 5. grudnia 1796., da se pod jedno postavo zjedini vseh sedem holandskih dežel.

Prvi list „Noviz“, ki so prihajale na polovici pole male osmerke na svetlo, imel je dve strani priloge noseče napis: „Perftavk h' Lublanfkim novizam N. 1“. Tu je natisnjenih sedem oznanil: jedno c. kr. rudne gosposke v Idriji, dve ljubljanske mestne gosposke, jedno kriške sodne gosposke in tri zasebna oznanila, izmed katerih je zanimivo poslednje: „Lublanfki folfdafhki fhpital potrebuje sa bolnike inu ranjene veliko obes; vfmleni ludje so profheni, ali zeliga ali napukaniga platna po premoshenju vdelfiti, inu per Gospod Firarjov Rejbenu v' folfdafhkim fhpitali, al pak per Gosp. Merku isrozhiti. — Sa nas terpeozhim folfdatam fe nespodobi, vlfaj zap odpovgedat.“ —

Poglejmo še, kakšna je bila: „Shitna zena v' Lublani na tergu ta 28. dan Grudna 1796“. Izkazana je v treh razpredelkih. Mernik pšenice je veljal 1 fl. 56, 1 fl. 46 kr., turšica je bila po 1 fl. 22, „rösh“ po 1 fl. 22, 1 fl. 20, 1 fl. 16 kr., proso po 1 fl. 22, oves po 54 kr.; ječmenu in ajdi ni naznanjena cena, nego so samo črtice v dotičnih razpredelkih. Pod žitno ceno stoji pripomnja: „Vendana od Lublanfke meftne Gospofke na 28. dan Grugna 1797. (zmotno namesto: Grudna 1796.) Dr. Anton Podobnik, Purgermafter. Jakob Glavan, Rajtoffizir. Poleg žitnih cen so prinašale „Novize“ v poznejših številkah tudi imena ljubljanskih umrlcev in loterijska naznanila. Opisano prvo številklo završuje opazka pod črto: „Prizheozhe Novize fe dejle vlfako Sredo, inu Sabboto. Velajo fkus zelo Lejto . . . 3 fl. Po zef. kr. Pofhti prejete . . . 6 fl. Na drobno 3. kr. nemfhkiga fhtevila.“ — Dne 11. vel. srpana 1798 so naznanile „Novize“, da bodo izhajale v prihodnje samo jedenkrat na teden in sicer slehrno soboto, od tedaj pa so veljale po 2 gld. na leto, po pošti 4 gld.

Tak je bil noviški prvenec, tako „potico“ je podaril pred sto leti svojim rojakom Vodnik.

(Pride še.)

glasov. Ko pa ozdravi Mladočeh Jož. Wittmann, bode razmerje 43 Staročehov proti 44 Mladočehom.

V okraju Tábor je propadel pri zadnji deželnozborski volitvi mladočeški kandidat, državni poslanec dr. Lang proti samostojnemu kandidatu Alfonzu Štastnému. Čudno in pomenljivo je, da je Štastný, ki je znan brezverec, podpirala katoliška stranka, dobil je 120 glasov, dr. Lang pa 109.

Te dni je bil v Pragi shod čeških kmetovalcev. Zbralo se jih je nad 3000, okoli 2000 pa jih je moralo oditi, ker ni bilo za vse postora. Agrarni oddelek poslancev mladočeške stranke je bil zastopan polnoštevno. Razpravljalo se je 1. o namenu in smotru združenja čeških kmetovalcev in o programu, 2. o pogodbi avstrijskoogrski, 3. duševna naobrazba kmetovalcev in sredstva, po katerih bi se ta dosegla, 4. o terminovem in diferenčnem trgovstvu, o njega škodljivem uplivu na poljedelstvo, 5. o kartelih, največjem zlu kmétskega stanu.

Češki deželni zbor ne bode rešil sedaj predloga deželnega odbora glede na direktne volitve v kmečkih občinah, temveč šele v februarjem zasedanju. Potem seveda ne bode možno, da bi se vršile v marcu volitve za državni zbor po novem volilnem redu. Ko so uprašali poslanci najvišjega deželnega maršala kneza Lobkovic, zakaj ni dal tega predloga na dnevni red, opravičeval se je: „Stranke se v tej stvari še niso odločile.“ Preje se je pa dejalo, da se je v deželnemu odboru sprejel ta predlog jednoglasno; in tu sedé Nemci in veleposestniki in Mladočehi — torej vse stranke. . . .

V prvi seji deželnega zbora se je stavila cela vrsta predlogov. Nemci so znova prišli s starimi svojimi predlogi, da naj se Češko razdeli po narodnostih na dva dela, da se deželni zbor razdeli v češko in nemško kurijo, da se ustanovi čisto nemško sodišče v Trutnovu, tablice vpraških ulicah naj bodo češkonemške. . . . Če se jim vse to ne dá, mislijo se pa preseliti iz deželnega zbora domov v opozicijo. . . . Tu se pač mora reči: „Skromnost je lepa čednost, in Nemci — jo imajo, ker zahtevajo tako — malo!“

V Pragi se je ustanovil „Katholischer Schulverein“, ki pa se ne razločuje od „Deutscher Schulverein-a“, kakor le v tem, da sta za onega nabirali dve dami po Pragi pri čeških družinah, za tega pa še nihče.

Prva volitev, katero je vodila nova nemška stranka na Češkem, je za njo — poraz. Kandidat Böhm, katerega je postavil praški „Kazino“ pogorel je proti samostojnemu kandidatu Tep-

perju, ki bode najbrže pristopil k nemški nacionalni ljudski stranki. Liberalec on ni.

Iz državnega zbora.

(Izvirno poročilo.)

Proračun naučnega ministerstva.

Po božičnih počitnicah se je v zbornici najprej pričel razgovor o vseučiliščih. Ta predmet so že letos poslanci tako obdelali, da se je sedaj mlatila le prazna slama. Poslanec dr. Kronawetter je zahteval, da naj se odpravijo vse bogoslovne fakultete, ker to niso zavodi za vednost, ampak za dresuro v neke namene. — Poslanec Luzzato si je upal reči, da so Italijani pára med avstrijskimi narodi, ker še nimajo svojega vseučilišča. Jezil se je tudi — on je namreč žid — da vlada ne zatre protisemitskega gibanja. — Poslanec Kaiser se je potegnil za povišanje plač bogoslovnim profesorjem v semeniščih. Minister baron Gautsch je poudarjal važnost modroslovnih ukov in hvalil vzlet avstrijskih gimnazijev. Obljubil je, da je vlada pripravljena poddržaviti obe italijanski srednji šoli v Trstu, a tržaška občina tega noče. Preosnoval se je zadnji čas učni načrt za živino-zdravniški pouk. Izrazil je slednjič minister željo da naj bi vedno večja naobrazba oblažila nasprotstva med narodi.

Po sprejeti postavki o vseučiliščih prišle so na vrsto srednje šole. Tu se je začela bitka, za Slovence, žalostna, a na mnoge strani poučna — bitka pri Celju. Prvi se je oglasil proti slovenskemu gimnaziju v Celju poslanec Bendel, zastopnik Nemcev na Češkem, češ, da se s celjskim gimnazijem nadaljuje poslovanje Nemcev, ki se je začelo pod Taaffejem. Napravi naj se gimnazij ondi kjer je potreben. V nemškem Celju ga ni treba. — Poslanec dr. Promber je priporočal poddržavljenje 16 deželnih srednjih šol na Moravskem. — Poslanec princ Liechtenstein je rekel, da bi bilo prav, ko bi vlada porabila več denarja za šole in manj za topove. — Vladni zastopnik dr. pl. Hartel je razložil stališče vlade o obveznem pouku drugega deželnega jezika na srednjih šolah. Uvedel se je ta pouk že v mnogih deželah. Samo ob sebi je umevno, da se mora v prospeh zdravega pouka na to gledati, da ga učenci dobivajo v materinem jeziku in da se učitelji dobro seznanijo z jezikom in slovstvom dotičnega naroda. Brez ozira na politično stališče mora pedagoški moment biti odločilen. Za celjski gimnazij ni izgubil vladni zastopnik nobene besede. — Zato pa je temveč kvasil o tem „nepotrebnem in Nemcem nevarnem“ gimnaziju zastopnik Celja, znani dr. Foregger. Govoril je tako zmedeno in najivno, da

so ga le debelo gledali celo njegovi somišljeniki. Nikomur se ni utrnila solza, ko je obljubil, da za vselej zapušča zbornico. Drgnil se je nekaj časa ob Nemce na Češkem, da so še premalo nemškoceljski, in jih s tem močno uzburil. Potem je rekel, četudi se slovenski celjski gimnazij, ki ima 103 učence, precej odpravi, da to nič ne dé, ker dijaki lahko gredo na slovenske uzborednice v Maribor ali pa na celjski nemški gimnazij. Nagnali so pač duhovniki mnogo učencev lani na slovenski gimnazij v Celje, a letos je število močno padlo. Ko so slovenski Štajarci izstopili iz deželnega zbora, moral bi se bil ta gimnazij precej zapreti. Ob občnem smehu je našteval dalje Slovincem podeljene koncesije: namestnik deželnega glavarja je postal neki fanatični agitator in voditelj Slovencev v Celju, onem mestu, v katerem se najhuje bijó Slovenci in Nemci. Duhovniki na Spodnjem Štajarskem so Slovenci. Tretje nemške knjigotrznice v Celju vlada ne mara dovoliti. Okrožno sodišče hočejo razdeliti. Zato obupavajo celjski Nemci. Stavil je predlog, da naj se izbriše iz proračuna potreščina za slovenski gimnazij v Celju.

Poslanec dr. Ferjančič je le prav na kratko oklestil dr. Foreggerja, kar je bilo naučnemu ministru všeč. Očital mu je, da ni razvil in niti z besedo se ne dotaknil jugoslovanskega uprašanja, ampak se je pútil z Nemci na Češkem. Slovenci bodo vprihodnje o Celju molčali, ker menijo, da je ta stvar za vselej rešena. Kako da to uprašanje gre navzdol, pokazali so humoristični uskliki med Foreggerjevim govorom. Mož sploh nič novega ni povedal, in zato ni vredno, da bi se resno z njim pečali. Jugoslovani bodo razvili v prihodnji zbornici svoj šolski program. Nadalje je govornik omenjal slabo šolsko nadzorstvo na Kranjskem. Ta dežela je jedina, ki ima samo jednega šolskega nadzornika, kateri nikakor ne more izpolnjevati vseh dolžnosti zaradi nedostatnega časa. Tudi ne more naglo obiskovati šol, ker nimamo železnic. Nekatere šole se nič ne nadzorujejo že 12 let. Imenuje naj se tedaj še jeden šolski nadzornik, kakor je sklenil kranjski deželni zbor priporočati vladi. Ta drugi nadzornik bi lahko nadzoroval tudi slovenske srednje šole zunaj Kranjskega. Meščansko šolo ima Kranjska le jedno, ustanovljeno od jednega moža. Vsi učenci so Slovenci, učni jezik pa nemški. Učna uprava bodi pozorna, da ne pošlje zdaj tja nekega trdonemškega učelja. Pri Kranjski deželni vladi so poročevalci sami pravniki. Tudi okrajnih šolskih nadzornikov je na Kranjskem premalo. Nadzorovati morajo teško dostopne šole in po mnogih okrajih. Vrh tega jih rabijo okrajni glavarji za navadne pi-

Ksenija.

Opera v jednom dejanju. Uglasbil Viktor Parma.

Ksenija beži pred svojim ženinom, katerega ne ljubi in kateri se jej usiljuje, in se se-stane v nekem ruskem samostanu s prejšnjim svojim ljubimcem, bratom ženinovim. Stara ljubezen uzplamti zopet v obeh. Ko uživata radost svidenja, napade samostan ženin. Zahteva svojo nevesto za se. Menih Aleksij noče je izročiti. Pride do boja med bratoma, Ksenija se vrže med borilca — in udarec, namenjen Aleksiju, prebode nje srce. —

Dva prizora sta torej, iz katerih obstoji celota. Jeden dal je skladatelju priliko, da se pokaže kot lirski, drugi pa, kot dramatski pesnik. Načelo, po katerem je Parma rešil to svojo nalogo, ni več tisto, kakoršno je bilo pri skladatelju „Urha, grofa celjskega“. Takrat je veljalo: v početku je bila melodija — in spet melodija in spet melodija — seveda italijanska kantilena. Sedaj je pa še drugemu elementu poleg pevca na odru dal veliko veljavo. Njegov orkester ni še nikakor tok šumečih in upletajočih se melodij, ki naj bi se lesketal v vseh barvah, kakor se to vidi na delih novejših smeri, izimši italijansko: vender se je pouspel do integrirajočega činitelja, kateri tudi, kjer je potreba, zna odločno in samostojno v precej bogati opravi nastopiti. Uzgojen v tradicijah Italijanov, ima Parma v obče vse prednosti njih šole: ravno kar omenjeni zmisel za melodijo, potem zmisel za

barvo — kaže tu posebno nagnenje za jasnost, sijajnost, in pestrost. Poleg tega ima še jako vredno svojstvo Italijanov: uзнos, temperament, strast. Ima pa tudi večino njih napak, katere se tem bolj pojavljajo pri njem, kateremu se ne vidi, da mu globočina severne književnosti, osobito veliki umetniki polifonskega sloga, kontrapunktisti 18. stoletja in njih umetnost niso k srcu prirasli, in kateremu nedostaje vsestranske glasbene naobrazbe in stroge discipline. Tako ne zna v melodiji — kakor niso znali največji Italijani — razlikovati resnično plemenitega od navadnega, trivijalnega. Tako — in to je v mojih očeh pravzaprav neoprosten greh — ne obrača, kakor vsi Italijani, nikoli svojega pogleda od občinstva; vedno gleda, kako bode to ali ono na občinstvo delovalo, kaj bode efekt delalo, a ne da bi svoje oko bil obrnil jedino in samo na svoj bodisi italijanski, bodisi severni umetniški idejal. Občinstvu ugaja to, kar je dobro. Velikemu občinstvu ugaja pa tudi jako mnogo, kar je slabo. In Parma ni si mogel odreči, da ne bi tega nekaj, če tudi, kar bodi izrecno poudarjano, ne mnogo primešal. Ne mnogo, ker njegov ukus se je od skladbe „Urha“ znatno očistil; on je osobito, kar se tiče globoke izrazitosti, milobe lirskih pasáž dela, moči dramatskih mest, kar se dostaje uglačenja oblike, neizmerno napredoval. Tako sta n. pr. prva arija Aleksijeva in dvospev s Ksenijo čisto nenavadno lepa in mogočna; takisto jako lepodoneči in melodijski intermezzo. Za moj severn

ukus nekoliko preitalijanski je dvospev obeh bratov — za pevca sicer jako hvaležna pijesa. Dramatski vrhunec opere, dvoboj in smrt Ksenijina, je jako dramatski in uspešno podan. Največja koncesija občinstvu, ki najbolj moti, je po narodno zaokrožena pesem Ksenijine spremljevalke. Operetni slog njen podaje se čudno resnobni okolici. Tu bi moral rudeči svinčnik kapelnikov rano zdraviti.

Da še v kratkih besedah označim Ksenijo in nje stališče v književnosti. Ona je delo talenta, uzraslega v italijanskih tradicijah, polnega temperamenta, jako eklektičnega, čegar eklektični zmisel, kakor se vidi na koraku od Urha do Ksenije, postaje vse dalje finejši in sega polagoma čez meje italijanske. Ako se zgodi, da skladatelj polovico svojega Italijana v sebi odloži in na mesto tega druge elemente sprejme — kar se bode gotovo zgodilo — potem si imamo od njegovih prihodnjih del mnogo obetati. On postane Slovincem to, kar Čehom njemu toli sorodni eklektik Rozkošný.

O predstavi sami more se le pohvalno poročati. Gospod Binder je izvrstno pel; takisto izvrstna, kakor vsakokrat, bila sta gospica Ševčikova in gospod Noll; srčna v svoji mali ulogi gospica Polakova. Kapelnik Beníšek izdelal je kaj lepo orkestralno stran, vse pa spretno vodil. Intermezzo se je na burno zahtevanje moral ponavljati, na kar se je skladatelj pokazal na odru, počaščen s ploskanjem in lavorjevim vencem. K. Hoffmeister,

sače. Vsak okraj imej svojega nadzornika, ker je mnogo šol s poldnevni poukom, in torej pri nadzorstvu vsled tega veliko več posla.

Dan 5. januarja 1897 je bil za Slovence dan nesreče. Zgodilo se je nekaj nepričakovanega. Zbornica je pri glasovanju po imenih s 910. glasovi proti 98. odklonila proračunsko postavko za slovenski gimnazij v Celju. Nič ni pomagalo, da je poslanec dr. Šušteršič po glasovanju uzklil: „Sramota za nemški narod!“ Nemcev bi ne bilo sram, ako bi danes ta dan požrli vse Slovence. In vender, kako je bilo moč, da je do tega prišlo, ko slovenski gimnazij v Celju ni samo slovansko, ampak baje tudi vladno uprašanje! Nemški poslanci so bili malone vsi navzoči. Toliko da bolnikov niso prinesli v zbornico. Italijanska in katoliška ljudska stranka, ki sta sicer vedno z vladno, odtegnili sta se glasovanju nalašč. Slovanskih poslancev pa še mnogo ni došlo na Dunaj (2 Slovenci, 7 Hrvatov, 11 Čehov in 29 Poljakov). Rusini so ta dan pripravljali se doma za svoj božični praznik. Pripisovati moramo le dobrosrčni slovenski brezskrbnosti in vladni brezbrčnosti, da se je združenemu nemštvu, ki je porabilo ugodni trenotek, posrečil naskok na Celje. Ne moremo tajiti, da smo ta dan Slovenci precej izgubili. A upajmo, da slovenskega celjskega gimnazija še ne! Grof Turjaški in baron Gorjanski sta se junaški ustopila v vrste slovenskih sovražnikov in jim pomagala do zmage, katero proslavlja zdaj vse nemško časopisje. Obžalujemo, da so celo krščanski socialisti o tej priliki pokazali, da jim mora biti (vsaj zdaj pred volitvami) nemštvo več, kakor krščanska pravičnost. Nemec je Nemec!

Izgubljen je ubogi, na pol slovenski celjski gimnazij, ako gosposka zbornica ne utakne v proračun zneska 12.850 gld., ki je potreben letos za ta gimnazij. Vrnila bi se potem predloga še tej državni zbornici, da jo sprejme. Sicer pa vlada lahko uredi stvar tudi administrativnim potom in zahteva za pokritje naknadnega zaupa od nove zbornice. Pokazal bode grof Badeni, koliko so mu pri sreči Slovenci in pravična stvar.

Važni dogodki.

Srbija ima že novo ministerstvo, ki je sestavljeno iz zmernih radikalcev. Koalicijskega kabineta Simić ni mogel sestaviti, ker liberalci niso hoteli sprejeti nobenega portfelja. Ministerstvo si stavi za nalogo revizijo ustave, ki je nujno potrebna. Ko izvrši to nalogo, hoče odstopiti. Liberalci in skrajni radikalci delali bodo novemu ministerstvu opozicijo.

V bolgarskem sobranju je bil soglasno sprejet predlog o amnestiji vsem častnikom, ki so se leta 1886. izselili v Rusijo in stopili v rusko službo. Istotako je bil sprejet predlog vojnega ministra, ki določa, naj se častnikom leta v ruski službi prišteje onim, ki so jih doslužili v bolgarski službi. Predlog je važen, ker meri na to, da se izpolni doba desetih let, kajti le v tem slučaju pripozna zakon amnestovanim častnikom pokojnino.

Zlata Praga dobila je prvega mladočeškega župana v osebi dr. Podlípnega. Dr. Srb je namreč odložil županstvo, na kar se je vkljub vsem zaprekam dosegel nov kompromis med Stáročehi in Mladočehi. Novi župan je v svojem nastopnem govoru poudarjal, da bode nepristranski v svojem delovanju in da on kot župan ne bode dopuščal, da bi se češki jezik v mestni hiši preziral. Novoizvoljenega župana, ki je v Pragi splošno priljubljen, pozdravljalo je občinstvo živahno.

Ruski car namerja ustanoviti najvišji svet, ki bi stal med ministerstvom in med carjem ter bi carju pomagal reševati najvažnejša državna opravila. Predsednik najvišjemu svetu bode po poročilu ruskih listov veliki knez Konstantinovič, ki ga zaradi temeljite naobrazbe splošno spoštujejo.

Španska vlada je uprasha pri ostalih evropskih državah, kakšno stališče bi zauzele, ako bi bila vojska z Združenimi državami, a je dobila kaj nepovoljne odgovore. Nekatere države niso določno odgovorile, češ da je njih stališče

odvisno od neposrednih okolnosti. Italija je obljubila diplomatično posredovanje, vojaške podpore pa nobena. Zadnje dni pišejo listi mnogo o novi zmagi generala Weylerja nad kubanskimi ustaši, a tem poročilom nasproti je treba velike pazljivosti, ker so preradodarna z zmagami.

Skupno postopanje evropskih zastopnikov in diplomatov proti Turčiji ne kaže nikakih pridobitev. Govori in piše se mnogo o najrazličnejših preosnovah, ali sultan konečno ne odobri nobene preosnove. Tako je zadnje dni ministerski svet predložil sultanu v odobrenje svoj sklep, naj bi se med orožništvo na otoku Kreti sprejemali tudi tujci, ali sultan je sklep zavrgel, dasi je dobro vedel, da je odobrenje lete nove določbe splošna želja diplomatov. Vsi koraki, ves trud v Carigradu mora biti zaman, dokler si države ne zaupajo; sodeč po sebi zdi se vsaki, da so trudi tujih diplomatov le sebično koristolovstvo. Tako se ne morejo odločiti, da bi resno in odločno nastopile; rožljanja s sabljami in pretenja se naposled navadi celo — Turek.

Pri volitvi v francoski senat je bilo izvoljenih 69 republikancev, 13 radikalcev, 12 konservativcev in 3 socialisti. Radikalna glasila so z izidom volitev zadovoljna in računajo na najst novih privržencev v senatu. Politična smer, katero je doslej senat po svoji večini kazal, ne bode se po izidu volitev izpremenila.

Narodno gospodarstvo.

Avstroogrška trgovina na Balkanu.

Naša država je po svoji legi že ustvarjena za to, da preskrbljuje z industrijskimi proizvodi male balkanske dežele, ki še niso posebno napredovale v industriji. Ali vender vidimo, da leto za letom z ginečim političnim uplivom zajedno peša tudi gospodarski.

Če prištevamo tudi Rumunsko skupini balkanskih dežel, vidimo, da je naša trgovska politika odprla tu široko pot Nemcem, sebi jo pa vedno omejuje.

Leta 1886. se je unela carinska vojska z rumunskim kraljestvom, ki se je končala še le s trgovinsko pogodbo 21. decembra 1893. Kaj so prinesle te napete razmere naši trgovini? Naš del pri dovozu se je znižal od 45% l. 1885. na 18.5% l. 1889. in se je od onega časa zvišal le na 25.5% l. 1894. Novejših podatkov nimamo. Čeprav še ne moremo dobro presoditi uspehov trgovinske pogodbe, vender si ne moremo delati posebnih iluzij. Sedanje poljedelske krize na Rumunskem so ovirale zadnji dve leti dovoz, ali tudi za bodočnost je Avstrijo že prehitela Nemčija s svojo poprej sklenjeno pogodbo.

Sklenila se pa ni z Rumunsko veterinarska pogodba o kugi. O boleznih sodi še vsaka država sama, ali pri tem ne gledajo komisije toliko na živinsko, kolikor na gospodarsko bolezen države, v čije blaginjo poslujo.

Prepoved, uvažati rumunsko živino, je bila povod skoro popolnemu gospodarskemu porazu v iztočnem kraljestvu. Živinarstvo je propadlo, prekomorska konkurenca pa je še uničila poljedelstvo. Zato, da bi se ogrski volje bolje prodajali, pešala je avstrijska trgovina z industrijskimi izdelki in vedno bolj rasla draginja mesa. V Bukareštu so prodajali kilogram govedine po 30 novčičev, revnejši Dunajčan pa je bil prisiljen jesti konjsko meso.

Srbija je navezana po svoji legi na našo državo. Njene trgovinske zveze z drugimi balkanskimi državami nimajo posebnega pomena, ker so približno vse na jednaki gospodarski stopinji. Vsa letna trgovina iznaša v Srbiji okoli 108 milijonov frankov, od tega pripada na trgovino z Avstrijo okoli 80 milijonov. Dočim pa izvoz iz Srbije leto za letom rase, naš dovoz nazaduje. Naša država se je udeleževala l. 1887. na vsem dovozu s 75.16%, l. 1894. pa le 58.83%. Razmere so se še poslabšale, ko se je zaprla meja srbskim prešičem. Malone poldrugo leto, do septembra letošnjega leta, ni smel noben srbski prešič prestopiti ogrske meje. Nad 10 milijonov frankov je iznašala škoda srbskemu poljedelcu. Ali je imel še potem toliko gospodarske moči, da bi mogel kupovati izdelke, ki so mu prihajali iz Avstrije? Ogrska vlada je trdila, da

je radi svinjske kuge prepovedala izvoz iz Srbije, v Srbiji se je pa govorilo, da gospodari svinjska kuga na Ogrskem, ne pa na Srbskem. Čeprav se je sklenila zajedno s trgovinsko pogodbo dne 9. avgusta 1892. tudi veterinarska, dalo se je vender Avstroogrski na voljo v nekaterih slučajih prepovedati ali omejiti dovoz. To točko so bridko občutili letošnje leto srbski kmetje, pa tudi avstrijski obrt.

Z Bolgarsko se vrše pogajanja glede na trgovinsko pogodbo. Najbolj preporne točke: veterinarsko uprašanje in tarifi rešile so se menda srečno. Vender bi stopila pogodba šele v veljavo, če sklene bolgarska vlada tudi z drugimi državami jednake trgovinske zveze, kar ji je možno sedaj, ko je Rusija priznala kneza.

Sploh pa tudi od te pogodbe ni pričakovati mnogo, ker naša trgovina tudi v tej deželi zadnja leta peša. V prvih desetih mesecih l. 1895. se je zmanjšal naš del na dovozu od 28.5 milijonov prejšnjega leta na 18 milijonov.

V Turčiji nas vedno bolj izpodrivajo druge države, saj naša država celo malo dovažja za prometno družbo iztočnih železnic, ki je avstrijska družba. Sploh pa v zadnjem času niso turška tla radi političkih nemirov ugodna gospodarskim podjetjem.

Koliko bode donášalo državi novo povišanje davka?

Vlada misli zopet povišati davke za kakih 50 milijonov. Pred vsem sta se sporazumeli vladi obeh državnih polovic, da se sedanji davek na žganje poviša — misel na samotrštvo se je opustila — za konting, špirit od 35 na 50 in za nekoting. od 40 na 55 za hl.

Davek na pivo pa se zviša za kakih 50%. Sedaj iznaša davek na žganje okroglih 32 milijonov; ki se bode zvišal za 40% t. j. kakih 12 milijonov goldinarjev.

Za pivo je davek preračunjen na 39 milijonov, s povišanjem bode iznašal okoli 60 milijonov.

Tudi petrolej hoče vlada obdačiti za 50% više; torej od 8 milijonov na 12 milijonov.

Razven tega pa namerja vlada dobiti še drugodi denarnih virov, tako pri borznem davku in povišanju dohodninskega davka za nekaj milijonov.

Občinski svet ljubljanski.

V seji dne 31. decembra stavilo se je več nujnih predlogov: G. dr. Krisper je predlagal, naj se c. kr. vlada naprosi, da se ljubljanskim obrtnikom in trgovcem vsled potresa dovoljeno brezobrestno državno posojilo kot neizterljivo odpiše. Utemeljujoč predlog naglašja g. dr. Krisper, da se stanje obrtnikov in trgovcev po potresu ni še zboljšalo; nasledke katastrofe čutijo še vsi. Po predlogu g. župana preloži se razprava v tajno sejo. G. dr. Gregorič je predlagal: „Občinski svet naj pooblašča g. župana, da ta stori vse potrebne korake, da se triodstotno državno posojilo, dovoljeno hišnim posestnikom v Ljubljani, že meseca januarja t. l. realizuje in da v tem času poroča občinskemu svetu. Hišni gospodarji nujno potrebujejo denarja, ker morajo plačevati obroke stavbenim mojstrom, in če tega ne storé, morajo plačevati za zaostali dolg obresti, in vender so se že obresti za to še neizplačano triodstotno državno posojilo stavili v proračun. Tisti pa, ki še niso pričeli zidati, ne vedo, pri čem da so, in vsled tega se ne morejo vršiti sedaj, ako je naj bolj ugoden čas, nobene predpriprave za zgradbe spomladi. G. župan Hribar pritruje temu predlogu, in je že sklenjeno, da pojdeti z g. deželnim glavarjem na Dunaj dne 7. t. m., da izposlujeta rešitev posojila in bode takoj o uspehu poročal občinskemu svetu. Dr. Gregorič zadovolji se s tem pojasnilom in umakne zaradi tega svoj predlog.

Jako umesten predlog stavil je g. dr. Majaron: Gospodu županu se naroča, da izposluje pri c. kr. deželni finančni upravi, da se 25letna davčna oprostitve podeli tudi tistim po potresu prouzročenim prezidavam, katere je ukazal ali ukaže mestni magistrat, ne pa samo tistim, ka-

tere je naložila prvotna državna ogledna komisija. Ako pa se s tem nič ne doseže, obrne naj se s peticijo do c. kr. finančnega ministerstva. G. dr. Krisper toplo podpira predlog in želi, da bi vlada avtonomijo občine uvaževala ne samo v stavbinskih, nego tudi v drugih rečeh, ker kršenje avtonomije je nekaka bolezen, na kateri danes tu na Kranjskem bolehamo. Predlog bil je z večino (!) glasov sprejet.

Sklenilo se je pridružiti peticiji, podpisani od 500 prosilcev iz Ljubljane in okolice, naj se odpravi prevažanje železniških voz na mestu, kjer se Dunajska cesta z progo južne železnice križa. Peticija pošlje se ravnateljstvu južne železnice, prepis peticije pa c. kr. železniškemu ministerstvu na Dunaj.

Izmed predlogov, tičočih se imenovanja ulic, omeniti nam je posebno predlog g. Turka, naj se imenuje „Židovska ulica“ od sedaj „Einspielerjeva ulica“, „Židovska steza“, pa „Navratilova steza“. Predlog se je izročil policijskemu odseku, kakor tudi predlog dr. Krisperja glede „Velike Bleiweisove ceste“.

V novoletnem nagovoru slikal je g. župan preteklo in prihodnje delovanje občinskega sveta in potem zaključil sejo.

Seja dne 5. januarja 1897. Naj bolj važna stvar bila je končna rešitev javnih uličnih napisov v Ljubljani. Slučaj je hotel, da se je ta stvar isti dan razpravljala v slovenskem občinskem zastopu, ko je dobila slovenska ravnopravnost v državnem zboru — moralno zaušnico.

G. Žagar poroča v imenu policijskega odseka, da je ta le z večino glasov sklenil 1.) Javni napisi ulic in trgov napravijo se v bodoče v slovenskonemškem jeziku, in sicer v tem razmerju, kakor so bili dosedaj nemškoslovenski. 2.) Samoslovenski in nemškoslovenski napisi se odpravijo. 3.) Na novo narejeni slovensko-(majhno) nemški pa ostanejo. Isto velja za hišne tablice. Dr. Gregorič uzdržuje prvotni svoj predlog, da se napravijo samoslovenski napisi, in predlaga glasovanje po imenih. G. dr. Tavčar navaja 4. priče, da je g. dr. Gregorič pred 4 leti v neki gostilnici agitoval za dvojezične napise in celo dejal, naj bodo tudi laški. Poudarja, da ni mogoče sedaj dobiti samoslovenskih napisov, ker bi tudi v deželnem odboru odklonili tak sklep občinskega sveta. Dr. Gregorič mu v odgovor poudarja, da sklepa občinski svet v tej tako važni tu načelni stvari pod utisom iz državnega zbora došlega poročila, da je slovenski celjski gimnazij odklonjen. Gospodje, ki se imenujejo narodni, naj po tem sodijo. Za gospodom dr. Tavčarjem ne bode hodil v razne gostilnice, v katere on zahaja, tudi ne bode prič iskal za svoje govore, kar je pa poudarjal in bode vedno poudarjal, je stališče ravnopravnosti tudi proti nam Slovincem. Dr. Tavčar je pred 4 leti poudarjal, da se takoj odpravijo samoslovenski napisi v Ljubljani, ako spoznajo ravnopravnost tudi druge narodnosti v slovenskih pokrajinah. Za take ravnopravne dvojezične napise je bil in bo vedno in za to ni treba iskati nobenih prič. Drugega tudi ne žele obmejti Slovenci. Morebiti bi g. župan lahko storil potrebne korake in stopil z drugimi občinskimi zastopi v zvezo, če bi ti ne hoteli ozirati se na ravnopravnost naroda slovenskega. Nobeden ni primoran čitati sklepe občinskega sveta ljubljanskega; če se pa stopi v oficijelni dogovor, ne more se nihče izgovarjati. V slovenskem dnevniku je bilo čitati, da je g. deželni predsednik baron Hein jako občutljiv glede na nemške napise v Ljubljani. Sicer ne ve, od kod ima „Slov. Narod“ svoje informacije, ali misli, da mora biti tudi deželna vlada Štajerska, Koroška, in Primorska i. t. d. isto tako občutljiva glede slovenščine v teh pokrajinah, saj smo vendar vsi avstrijski ravnopravni državljani. Po odgovoru g. župana, ki poudarja, da bi po njegovem mnenju morali biti v Ljubljani samoslovenski napisi, kakor sta jih predlagala on in dr. Tavčar, o katerih pa sedaj ni umestno sklepati, bil je predlog policijskega odseka sprejet in odklonjen predlog dr. Gregoriča, naj se glasuje po imenih.

Pri proračunu vodovoda sprejeli so se poleg predlogov ravnateljstva še naslednji predlogi dr. Gregoriča 1.) Vodomerščina naj se od 7 gld. 20 kr. na leto primerno zniža. 2.) Določijo naj se pogoji, pod katerimi je postavljati v hiši vodomer. 3.) Dovolj naj se hišnim posestnikom, da smejo sami kupovati vodomer. 4.) Računa naj se večja poraba vode ne po preteku 3 mesecev, nego po preteku jednega leta, ker se tudi od letne najemščine plačuje 5 % vodarina. 5.) Predlogi naj se izroče vodovodnemu ravnateljstvu v pretresovanje in poročanje do 31. marca t. l.

Slovanski svet.

Slovenski gimnazij v Celju. O tej važni točki našega programa govorimo danes v poročilu iz državnega zbora in v prvem uvodnem članku.

„Südsteirische Post“ in jugoslovanski klub. „Südsteirische Post“ je že često poudarjala, da se je treba jugoslovanskim državnim poslancem združiti v skupen klub. Zdaj pozdravlja z zadovoljstvom osnutje tega kluba in odločno poudarja, da so to, kar se pri nas napačno imenuje „koncesije“, naša zakonito zajamčena prava, katera se nam krivično kratijo, samo da se privilegovani narodi ohranijo pri dobri volji. Naše narodne željene bodo potihnile in ne smejo potihniti, dokler se ne uresničijo; narodna in jezikovna ravnopravnost mora se pri nas izvršiti in zamenjarjenim jugoslovanskim pokrajinam mora se pomagati v gospodarskem oziru. Konečno je rečeni list tudi mnenja, da se tudi volilci izreko o potrebi skupnega postopanja jugoslovanskih poslancev in da sprejmo samo tiste kandidate, kateri se zavežejo, da hočejo stopiti v jugoslovanski klub.

Slovenski ulični napisi in kranjska hranilnica. Vsemu svetu je znano, kdo je znesel vkupe tiste milijone, s katerimi razpolaga sedaj tako prešerno najstarejši denarni zavod v kranjski deželi. To so prihranki slovenskega kmeta, slovenskih hlapcev in dekel, to so novci slovenskih cerkva. Bore malo denarja je znosil tisti narod, kateremu sipa sedaj obogatela starka leto za letom mogočne podpore. Slepa pa je za slovenske potrebe, gluha za slovenske prošnje. Kako skopari sedaj, ko bi bilo treba nakloniti izdatno pomoč ljubljanskemu mestu in še to pomoč, ki jo obeta za regulacijo Ljubljane, je baje da navezala na pogoj, da morajo biti ulični napisi dvojezični ter da mora meriti vsaka nemška črka toliko centimetrov, kolikor slovenska. Ali ni drzno tako zahtevanje od zavoda, ki hoče biti „kranjski“, pa z jedinonemškim napisom na pročelju svojega doma zanikuje Slovenstvo na Kranjskem?

Nespoštovanje slovenskega jezika. Kako malo se spoštuje naš jezik, o tem bi lahko pisali cele knjige. Celo tam, kjer nam tega nihče ne brani, ne spoštujemo svojega materinega jezika. Može jeklene je popihala sapa po vsej Sloveniji. Navedimo nekaj slučajev! Nedavno so bile na c. kr. učiteljsku v Kopru skušnje učiteljske sposobnosti, katerih so se udeležili slovenski, hrvaški in italijanski učitelji. Vabila na skušnjo so dobili slovenski in hrvaški učitelji v nemškem jeziku, a italijanski v italijanskem jeziku. Neki slovenski učitelj v tržaški okolici je dobil vabilo v italijanskem jeziku. Predsednik izpraševalne komisije je Slovenec. Dalje. Zakupništvo užitnine v Ajdovščini pošilja Slovincem plačilne listke v nemškem in italijanskem jeziku. Tako poroča „Soča.“

Pri nas v Ljubljani, zapomnimo si v slovenski Ljubljani, pošilja ljubljanska plinarnica slovenskim strankam mesečne račune v nemškem jeziku! Tu bi lahko zahtevali slovenske račune, da, morali bi zahtevati odločno, da se spoštuje naš jezik. Od ljubljanskih zavednih slovenskih trgovcev to tudi pričakujemo. Ako bodemo zahtevali slovenske račune, morala si bode „nemška“ plinarnica najeti Slovence, ki bode znal sestavljati slovenske račune. Jeden Slovenec dobode zopet službo, a slovenščini pomagamo do časti.

Slovenski Nemci v Ljubljani. Tako globoko smo padli in zabredli v nemščino, da tega niti ne vidimo. Od slovenskih žen in deklet zahtevamo, da slovenski govoré na javnih prostorih, da bi se tako javno kazalo slovensko lice naše bele Ljubljane. To je dobro in tako bodi! Toda bodimo tudi sami ravno taki, kakršne želimo, da bodo naše žene in dekleta. Bodimo tudi mi možje v javnosti Slovenci, govorimo slovenski in uradujmo slovenski v svojih uradih, v katerih nam tega nihče zabraniti ne more. Vrzimo jedenkrat s sebe staro zanikarnost in spoštujmo sebe, spoštujmo svoj jezik in dajmo mu čast, kjer mu gre.

Za danes beležimo nekaj malega, kar je priobčila in omenila „Soča“. Njen dopisnik namreč piše: Kolikor meni znano, dosedaj se še ni našel slovenski časopis, ki bi se bil spodikal na tem, da je uradni jezik trgovske in obrtne zbornice kranjske, v koji ima „narodna“ stranka večino, — nemški; da obćujo ljubljanski „narodni“ trgovci nemški med sabo; da tožijo „narodni“ zastopniki, „narodnih“ ljubljanskih trgovcev, nemščine popolnoma nezmožne Slovence v nemškem jeziku; tako da se vrši v pravdah, kjer so tožitelj, njega zastopnik, toženec in sodniki Slovenci, tožba, obravnava in razsodba v — nemškem jeziku. Ne, to že ni več škandal! Toda: Dummer Bauer, das verstehst du nicht! Kaj ne?

Slovenščina v cerkvah tržaške okolice. — Ob mejah slovenskega jezika, torej tam ob robu slovenske zemlje, kjer je najlaže kak košček odtrgati, godé se važne izpremembe. Dozdaj smo Slovenci bili vajeni, da nam niso priznavali naših pravic v političnem življenju, a zdaj sovražniki naši silijo v cerkev, v kateri smo mislili, da smo na veke varni. Ob mejah slovenskega jezika pode Slovane iz cerkve. Na zahodnem Ogrskem, kjer vlada Mažar, vlada že mažarski jezik v cerkvah naših bratov prekmurskih Slovencev. Ob jadranskem morju, torej na nasprotni meji Slovenstva, urivajo nam italijanščino v cerkev, prepovedujejo slovensko petje v cerkvi in uvajajo italijanske propovedi v slovenske cerkve. Slovenci, pozor! Ob mejah se prikazuje huda nevihta, pazite, da nam domovina ne bode škode trpela. Ne bodimo slepi! Sovražnik bode trgjal kos za kosom naše zemlje in pride tudi do srca te zemlje, ako se vsi v bran ne postavimo.

Dan na dan dohajajo nam žalostne vesti iz Trsta. Vselej, kadar prejmemo „Edinost“ v roke, prešine nas strah, da bomo čitali spet o kakem napadu na Slovence, da se jim zopet v uradu gode nove krivice, ali da so Italijani kakega Slovenca ubili. Ime umorjenega hrvaškega mladeniča Ostermana ne izgine nam iz spomina. Da magistratni organi zasledujejo Slovence, ki so v njega službi, da se odpuščajo iz službe slovenski sinovi samo zato, ker se je njih oče udeležil slovenskega shoda, to nam ne daje miru, in Slovenci bodo morali resno premišljati o tem položaju. Ob vseh mejah naših je jednako; od nikoder nič veselih znamenj, a kaj pa delajo Slovenci v Ljubljani? O tem sodite vi, dragi rojaki!

Toda čujmo, kaj se nam poroča iz Trsta. „Edinost“ piše: Zares bitka ironija je to, da v isti hip, ko okoličani na javnih shodih soglasno sklepajo resolucije proti poskusom od italijanske strani, da bi se tudi cerkev zlorabljala za politiške namene, sosebo pa za širjenje italijansko-židovsko radikalne propagande, prihaja v javnost tužen glas, da stremljenja te propagande morejo zabeležiti zopet nov uspeh. V italijanskih listih čitamo namreč, da je odredil škofijski ordinarijat tržaški, da se bode od 1. januarja 1897. leta naprej v župni cerkvi v Rojanu vsako nedeljo ob 11. uri predpoludne propovedovalo italijanski. Seveda poudarjajo italijanski listi, da se je odredilo takó vsled prošnje „mnogih župljanov rojanskih“. Mi pa vemo dobro, da so od teh „mnogih župljanov“ $\frac{3}{4}$ Slovenci, poznamo tudi način, kako so se nabrali podpisi, in vemo tudi, od kod je prišla inicijativa za ono prošnjo. V osvetljenje načina, kako so se nabirali, ali prav za prav izsiljevali podpisi, bode nastopno dejstvo. Med onimi, ki so podpisali prošnjo za italijansko propoved, poznamo siromakov, ki so pozneje došli

podpisat protest proti oni prošnji in ki so zadržali zajedno, da so to poslednjo podpisali le zato, ker so morali, ker jim je šlo za kruh, za obstoj bednih njih rodbin.

Kdo triumfuje danes?! Ti isti življi, ki so triumfovali, ko je leta 1870 Italija pogazila posvetno vladarstvo vladarja cerkve katoliške; ki so nedavno hoteli uzkratiti samostojnost in neodvisnost naše cerkve v mestu tržaškem, ki so protestovali proti obredom naše cerkve po javnih ulicah, ki so celó v Rimu obrekovali našega škofa, ki so poslali župnika Jurca v Rojan z izrecnim namenom, da bi širil italijanizacijo, in ki so opetovano izjavili celó v pogovorih z našimi ljudmi: „Ko bomo imeli v svojih rokah učitelje in duhovnike, potem so izgubljeni Slovenci v tržaški okolici!“

Mažarsčina v cerkvah na Ogrskem. Znamenit in poučen je kardinala Ledochowskega reskript, s katerim se je obrnil do škofa Ivana Valija. Kardinal naznanja škofu, da congregatio de propaganda fide ne more privoliti, da se uvede mažarski jezik v liturgijo mažarskih grkokatoličanov, in poziva škofa, naj on to svojim duhovnikom na srce polaga in naj zabrani, da bi se liturgijske knjige prevajale na mažarski jezik, a prevode naj uniči. Kakor vidimo, kurija obsoja, da se pomažarjevanje vrši v cerkvi. Znano je, da hoče ogrska država cerkev pomažariti. Preslabi in brezpravni Slovani na Ogrskem ne morejo se temu upirati, zato pa jih bode le krepilo in bodrilo, ko vidijo, da kurija zapira pot mažarsčini v njih cerkve.

Dr. Jan Podlipný — župan zlate matičke Prage. Dne 2. t. m. je bil dr. Podlipný s 83 od 85 oddanih glasov izvoljen županom kr. glavnega mesta Prage.

Novi župan, ki si je izbral geslo: „poštenost in moč“, rekel je: „Spominjam vas konečno na to, da se v Pragi, v našem domu, nahaja krona svetega Vavclava, simbol češke slave, a tudi simbol češke moči in češke hrabrosti; simbol celokupne češke občine, to je kraljestva, poknežene grofovine in vojvodine, simbol jedinstvenosti in nerazdelnosti te naše drage ljubljene češke domovine“. Naudušujoč svoje tovariše za uzajemno in složno delovanje, sklenil je z besedami: „In tako kličem naši dragi zlati, stostolpi slovanski kraljevski matički Pragi: „Na zdar!“

Na galerijah in v ložah stare praške mestne zbornice bilo je vse polno najodličnejšega občinstva, ki je županove besede burno pozdravljalo in odobravalo, in tudi na ulicah je ljudstvo izražalo novemu županu najpristrčnejša sočustva.

Dr. Jan Podlipný je tudi nam Slovencem dobro znan. Kot stárost praškega „Sokola“ prišel je v našo Ljubljano z brati Čehi; a lani je v imenu mesta Prage sprejel in pozdravil v mestni zbornici slovenske izletnike. Porodil se je dne 24. avgusta 1848. Leta 1880. je otvoril svojo odvetniško pisarnico. Leta 1893. bil je izvoljen prvim podžupanom kr. glavnega mesta Prage. Leta 1889. volilo ga je praško staro mesto v deželni zbor češki, a od leta 1895. je deželni odbornik. Po smrti dr. Kučere (1895) postal je dr. Podlipný predsednik izvrševalnega odbora mladočeške stranke. Kot starosta čeških sokolskih društev udeležil se je z mnogimi deputacijami francoskih slavnosti.

Slovanu, županu slovanske Prage, kličemo tudi mi: „Slava!“

Zborovanja slovenskih učiteljskih društev. O vsakoletnih božičnih počitkih zboruje naše slovensko učiteljstvo v Ljubljani. Tako tudi letos in sicer prvič v prostorih „Narodnega doma.“ Dne 28. decembra 1896. je bil ob 6. uri zvečer v klubovi sobi „Narodnega doma“ občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“. Običajnim poročilom tajnika in blagajnika pouzamemo, da je imelo društvo v drugem letu svojega življenja 2 pokrovitelja, 1 ustanovnika, 70 rednih članov in 100 podpornikov ter da je društveno imetje naraslo na 5000 kron, kar je gotovo lepa svota za društvo, ki deluje šele tako malo časa. Omembe vreden je tudi predlog odbornika g. Juraja Režka, ki meri na to, da se začne v najkrajšem času z zgradbo „učiteljskega konvikta“. Predlog je občni

zbor sprejel z oduševljenjem. Društvo goji najblažje namene, zatorej je vredno vsestranske podpore. V odbor, ki se je precej ustanovil, voljeni so gg.: Andrej Žumer, predsednik, Franc Gabršek, I. podpredsednik, Jožef Cepuder, II. podpredsednik, Juraj Režek, tajnik, Jakob Dimnik, blagajnik, Franc Črnagoj, Jakob Furlan, Eng. Gangl in Janko Likar, odborniki.

Dne 29. decembra 1896. pa je bil občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ v mali dvorani „Narodnega doma“. K občnemu zboru se je zbralo do 100 družbenikov. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo pravi, da je sestavljal v preteklem letu odbor pravila za deželno učiteljsko društvo, da je prirejalo „Slovensko učiteljsko društvo“ društvene večere s predavanji in da je štel 409 pravih članov in jednega podpornega uda. Društvo je imelo 1665 gld. 58 kr. dohodkov in 1668 gld. 45 kr. troškov. Glasilo „Učiteljski Tovariš“ je štel 600 naročnikov. Za „cesar Franc Jožefovo ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“ se je nabralo v prvem letu 500 gld., kar je najlepši znak učiteljske požrtvovalnosti. Omenimo naj še prošnje na velesl. deželni zbor kranjski za zboljšanje gmotnega stanja. Prošnjo je sestavil nadučitelj Luka Jelenec in podpisalo jo je vse kranjsko učiteljstvo. Konečno je bila volitev odbora, ki se je precej ustanovil. Voljeni so gg.: predsednik Franc Gabršek, podpredsednik Anton Razinger, tajnik in knjižničar Engelbert Gangl, blagajnik Franc Črnagoj, urednik Jakob Dimnik in odborniki: Luka Jelenec, Ivan Krulec, Lovro Letnar in Janko Likar.

Iz obrtnih krogov smo prejeli nastopne vrstice: Radostno so pozdravili razni stanovi novo izšlo neodvisno glasilo, katero si je stavilo plemenito nalogo, blažiti strasti in združevati nejedine slojeve v človeški družbi. In res je ne odvisni „Slovenski List“ priobčil že nekatere članke tudi iz delavskih krogov, kateri bi morali zanimati vsakega zavednega obrtnika. Obrtnik, ki se zanima za razne njega malo ali nič tičooče se stvari, za razne občinske, deželno-zborske in državnozborske volitve, celó za združevanje političnih strank i. t. d., pozablja in zanemara najznamenitejše stvari, med katere smemo mej mnogimi drugimi šteti tudi delovanje trgovskih in obrtniških zbornic. Obrtna društva naj bi se zanimala za vse javno delujoče zastope, in ravno sedaj se ponuja za to ugodna prilika ob razpisu volitev v rečeno zbornico. Poučevala naj bi svoje člane o teh volitvah ter določala povsem neodvisne kandidate, koji bi se ne strašili zastaviti svojega prepričanja javno v korist obrtnikov-davkoplačevalcev. Ravno delovanje obrtniških zbornic tiče se neposredno koristi in pravic malega obrtništva in ravno v tem zastopu treba mnogokrat braniti stare uveljavljene pravice obrtništva, napram vedno razširjajoči se trgovini. Kandidatom, katere bi priporočala obrtna društva in za nje agitovala, moralo bi biti prvo najvažnejše načelo: ločitev obrtniških od trgovskih zbornic, sestava posebnega samostojno delujočega odseka iz skupine zavarovalnih denarnih prometnih zavodov, rudokopov in veleobrnitnikov, kateri so proizvodniki in trgovci zajedno. Ugovarjati bi utegnil oni, ki je poučen o organizaciji obrtniških in trgovskih zbornic, da nimajo izvršilne oblasti, da ne morejo ustrezati namenu. Vender se more temu oporekati, da vlada ne bo preustrojila zbornic dotlej, dokler tega ne bodo poudarjali in vedno in vedno zahtevali odločno in jasno možje, katerim je blagor obrtništva na srcu in kateri so se zavezali s častno besedo napram svojim volilcem, da hočejo ostati zvesti načelom, ne ozirajoč se na vlado ali na uradnike v zbornici poslušajoče in od vlade odvisne.

Tem je največ do tega, da so izvoljeni njih pristaši, da tako brez težav in ugovorov razsojajo o stvareh, katere so jim kaj malo na srcu.

Ljubljanska obrtniška in trgovska zbornica, — katera je razpisala volitve na dan 14. oziroma 12. januarja 1897 — šteje 24 svetnikov, od katerih volijo vsaka tri leta obrtniki 14, trgovci pa 10. Volilcev je v obrtnem

odseku v vseh treh razredih blizu 1000, v trgovskem pa okolu 700. Sodeč po številu obrtnikov volilcev in po številu odločenih svetnikov, morali bi obrtniki imeti večino, vender pa prevladujo trgovske koristi obrtne, ker prometni, zavarovalni in denarni zavodi, rudokopi in veleobrnitniki glasujejo in priteguje trgovskim koristim. Ako bi obrtniki in njih društva razvili pred, volitvami dobro agitacijo po mestih, osobito pa še po deželi, kjer nebrizne in ne dovolj poučene obrtnike lové nepoklicani, obrtništvo nenaklonjeni ljudje, kaj lahko bi spravili izmed obrtnikov može za svetnike, kateri bi se odločno potezali za pouzdigó in pravice itak zapuščenega obrtništva. —

Te vrstice napisali smo v oigled bližajočim se volitvam ter navajamo konečno še nastopne podatke, katere smo posneli iz objavljenega razpisa: Volitev se vrši dné 14. januarja 1897 od devete ure dopoldne do 6. ure popoldne v magistratni dvorani v Ljubljani pred komisijo samo ustmeno ali pa z osebnim oddajanjem glasovnic, na katerih so zapisani kandidatje. Volilci, kateri se ne morejo osobno udeležiti volitve, naj pošljejo izpolnjene glasovnice z izkaznicami vred obrtnemu oblastvu prve instancije, to je v Ljubljani mestni magistrat, na deželi pa okrajno glavarstvo, onega kraja, kjer volilec vrši svoj obrt, do najdlje 12. januarja 1897. Volilna komisija sama ne sprejme od volilcev naravnost doposlanih ji glasovnic, marveč le ravnokar omenjena oblastva. Glasovnice se pošljejo odprte ali pa zaprte; zaprte glasovnice morajo imeti na zunanji strani označeno ime volilca. Te glasovnice z izkaznicami vred smejo volilci pošiljati ljubljanskemu mestnemu magistratu ali dotičnemu okrajnemu glavarstvu po pošti, po c. kr. davčnih uradih, po občinskih uradih ali posebnih poslih. Volilci naj nikar ne pozabijo ob posebni volitvi prinesiti seboj izkaznico; oni pa, kateri volijo pismeno posredovanjem okrajnega glavarstva, oziroma ljubljanskega mestnega magistrata, priložiti jo glasovnici, ker sicer bi bil dotični glas neveljaven. Na delo torej zavedni obrtniki in zastopniki obrtništva!

Prvi občni zbor „Obrtne zveze za Kranjsko“ vršil se je v sredo dne 6. t. m. vsalonu pri „Maliču“ ob 10 uri dopoldne. Navzočnih je bilo okolu 200 obrtnikov. Predsednik osnovalnega odbora g. Eberl otvori z jednatimi besedami shod ter z zadoščenjem pozdravi toli mnogoštevilni zbor. K prvi točki „volitev odbora“ oglasi se g. Turk ter predlaga v odbor: g. Eberla, g. Paura, g. Al. Lenčeta, g. Bizjaka, g. Šturma in g. Kregarja. G. Šurm predlaga v odbor tudi g. Turka. Oba predloga se sprejmeta. Namestniki odbornikov so bili izvoljeni gg.: Čamernik, Breskvar in Burger; računskima pregledovalcema pa gg. Fr. Štrukelj in g. Bremec. Poročilo o važni drugi točki: Razgovor o prihodnjih volitvah za trgovinsko in obrtniško zbornico, bilo je v rokah g. Šturma. Poročevalec poudarja, da sedanje trgovske in obrtne zbornice napram obrtnikom ne izpolnjujejo svojih dolžnosti. Obrtne zbornice treba ločiti od trgovskih. Obrtniki naj sklenejo v prihodnje udeleževati se volitev v zbornico, in zmage ne bode odvrnila vsa agitacija mestnih slug, ki pri volitvi opravljajo menda ne z vednostjo g. župana posel agitatorjev. Obrtniki naj postavijo svoje kandidate, naznanijo naj jih zborničnemu predsedstvu, ki se mora na želje obrtnikov ozirati. G. Kregar poudarja, da imajo obrtniki večino glasov, 1000 obrtnikov in 700 trgovcev, da pa sedita v zbornici samo 2 mala obrtnika. Poziva obrtnike, naj pristopajo k „Obrtni zvezi za Kranjsko“ in se organizujejo. Pritožuje se, da so v agitaciji tudi na deželi posnemali uradni slugi ljubljanske mestne slug. Govornik ima dokaze. Upraša, koliko obrtnikov sedi v narodnem volilnem odboru, ki je proglasil kandidate. Priporoča obrtnikom, naj na bele glasovnice napišejo te le kandidate: Klein Anton, tiskar in posestnik v Ljubljani, Ignacij Čamernik, kamnosek in posestnik v Ljubljani, Jožef Turk, posestnik in občinski svetnik v Ljubljani, Frid. Pauer, pek in posestnik v Ljubljani. Na višnjave naj se zapišejo ti le kandidati: Ivan Krajec, knjigotržec in posestnik v Novem Mestu in Andrej Mejač, župan in

posestnik v Komendi pri Kamniku, na rudeče glasovnice pa Karol Pollak, trgovec in posestnik v Ljubljani, Hugo Eberl, pleskar v Ljubljani in Andrej Druškovič, trgovec v Ljubljani.

K tretji točki: „raznoterosti“ oglasil se je g. Šturm ter ožigosal, da uradni list ni prinesel nikakega poročila o zadnjem shodu in se za obrtništvo sploh ne zanima. Naj se list v bodoče malo bolj ozira na one, ki ga s svojim denarjem morajo podpirati! G. Kregar interpeluje, zakaj deputacija, ki je bila voljena dne 27. decembra m. l., še ni šla k deželnemu predsedniku. G. Turk pojasni, da je bil g. Hein na Dunaju, da pa deputacija v kratkem stori potrebne korake. G. Šturm predlaga naj se izvolijo 3 možje, ki store pri finančnem ministerstvu primerne korake za odpis oziroma za podaljšanje plačevanja potresne podpore. V deputacijo so bili izvoljeni gg. Doberlet, Eberl in Šturm. Soglasno sprejela se je resolucija, katero je stavil g. Kregar: „Ljubljanski obrtniki, zbrani na prvem občnem zboru „Obrtne zveze za Kranjsko“ dne 6. januarja 1897. protestujemo proti sklepu občinskega sveta z dne 23. decembra 1896. l., s katerim je povišal doklade na hišno najemnino s 15%, pri kateri so zadeti vsi slojevi. Mestni odbornik g. Turk pravi, da so sicer v mestnem zboru odklonjeni vsi predlogi, ki bi bili obrtnikom koristni. Predsednik je na to s primernimi besedami zaključil shod. Prvi občni zbor „Obrtne zveze za Kranjsko“ je pokazal, da se pošteno domače obrtništvo pričinja zavedati svojih pravic in da se jih hoče tudi posluževati, bodi to komu ljubo, ali ne.

Državnozbornske volitve na Kranjskem. Dobili smo od prijatelja našega lista sledeče pismo „osrednjega odbora katoliškonarodne stranke“:

Častiti gospod! Državnozbornske volitve se bližajo; skoro gotovo vršijo se že začetkom meseca marca, ali pa celo že februarja. Dosedanji poslanec gorenjskih kmetskih občin, grof Hohenwart, je izjavil, da ne kandiduje več. Katoliška narodna stranka namerava tedaj — ozirajoč se na izražene želje volilnega okraja — volilcem gorenjskih kmetskih občin priporočati ali vodjo g. Frana Povšeta, ali pa g. dr. Ignacija Žitnika. Podpisani odbor prosi, da naj čč. gg. zaupni možje to vzamejo na znanje ter se o tem event. izjavijo v 14 dneh na naslov podpisanega tajnika: dr. Ivan Šusteršič, advokat v Ljubljani. Osrednji volilni odbor katoliško-narodne stranke. Andrej Kalan, načelnika namestnik. Dr. Ivan Šusteršič, tajnik.

Za danes priobčujemo to vest brez vsakega pojasnila, pridržujemo si pa, ker so nam razmere na Gorenjskem dobro znane, govoriti pozneje, ko se bomo bavili z državnozbornskimi volitvami v obče.

Za nemško dijaško uzgojevališče v Celju nabrali so do danes 63.000 kron. Nabiraleci so iz Avstrije in iz Nemčije. Vse, kar nemški misli in čuti, izdalo je geslo: „Za Celje!“ Torej boj za Celje! A mi fislismo in trdno upamo, da niti ti židovski denarji ne rešijo dozdevnega nemštva v Celju, ako se Slovenci skupno v bran postavijo za sveto stvar slovensko. Potrebno je, da združeni nastopamo in krepko odgovarjamo s tem, da polagamo vsi prispevke za južnoštajarski jubilejski zaklad in za dijaško kuhinjo v Celju. Celje, ki je nekoč bilo, bode potem zopet — naše.

„Slovensko katoliško delavsko društvo v Ljubljani“ priredi dne 10. t. m. javen društven shod ob 4. uri popoldne v prostorih gostilnice g. Ferlinca. Dnevni red: 1) Krščanski socializem in socialna demokracija, 2) Raznoterosti.

List, ki je te dni trdil, da se njegova stranka zvesto drži Bleiweisovega programa; list, ki je le samo norčevaje se poročal o sedemdesetletnici naslednika dr. Janeza Bleiweisa g. Luke Svetca, naznanja svojim vernikom poroko tistega plemiča, ki je pred nekaterimi leti javno grdil naš jezik, s hčerjo rodbine, ki nosi slovensko ime.

Lekarnica „pri Mariji Pomagaj“. Ozirajoč se na dolgoletne želje prebivalcev šentpeterskega predmestja, otvoril je g. Milan Leustek le-

karnico na Resljevi cesti. Vsi listi so že opozorili na to podjetje. Lekarnica „pri Mariji Pomagaj“ je novo urejena, nje lastnik je priznan strokovnjak. A ker je tudi g. Milan Leustek tudi mož narodnjak, da malo takih, zato njegovo lekarnico toplo priporočamo.

Slovensko planinsko društvo v Ljubljani. Ker so mu došla od raznih strani uprašanja, da iznaša letna članarina za rednega člana 3 gld., naznanja nam slovensko planinsko društvo naslednje: Novi član plača poleg članarine še prvo leto 1 gld. upisnine. Ustanovni član plača enkrat za vselej 30 gld.

O tej priliki razjašnjuje se še dotično naznanilo, priobčeno v zadnji številki „Planinskega Vestnika“ toliko, da plačujo podružnični člani članarino oni podružnici, kjer so upisani kot člani, ne pa osrednjemu društvu v Ljubljani. Podružnični člani se tedaj, kadar pošiljajo podružnično članarino, ne morejo posluževati onih nakaznic, ki so bile priložene zadnji številki „Planinskega Vestnika“. Kdor pa hoče osrednjemu društvu poslati kak prispevek za pokritje troškov za stavbo Triglavске kočе, blagovoli ono nakaznico porabiti in na odrezku izrečno naznaniti, da je poslani znesek poslal za „Triglavsko kočо“.

Slovenski denarni zavodi. Meseca decembra 1896. je v mestno hranilnico v Radovljici 86 strank uložilo 25999 gld. 99 kr. 33 strank uždignilo 3973 gld. 81 kr. 40 strankam se je izplačalo posojil 18566 gld. Stanje ulog (363) 127.528 gld. 89 kr. Denarni promet 74.358 gld. 40 kr.

Meseca decembra 1896. je v mestno hranilnico v Novem mestu 122 strank uložilo 20.787 gld. 19 kr., 74 strank uždignilo 18.881 gld. 00½ kr., torej več uložilo 1906 gld. 18½ kr. 12 posojil se je izplačalo s 5250 gld. Stanje ulog 336.246 gld. 39 kr., denarni promet 71.406 gld. 28½ kr.

Somišljeniki! Zahtevajte „Slovenski List“, po gostilnicah in kavarnah! Podpirajte našo organizacijo! V zakladi za našo organizacijo so nadalje darovali gg.: Simeon Sladović pl. Sladović v Novem Mestu 5 gld. 40 kr.; G. E. v P. 40 kr.; A. B. 5 gld.; I. K. v T. 1 gld.; I. Ž. 40 kr.; Neimenovan rodoljub 3 gld.; O. P. v Istri 1 gld. 50 kr.; R. K. z Notranjskega 50 kr.; I. T. 26 kr.; A. R. v R. 1 gld. 40 kr.; M. M. v T. 1 gld. 40 kr.; Dne 2. januarja izkazano 370 gld. 6 kr. Skupaj 390 gld. 72 kr.

Književnost in umetnost.

„Smiljana“ zove se nova narodna opera, katero je spisal naš rojak Fr. S. Vilhar. Pela se bode še ta mesec v deželnem gledališču v Zagrebu.

Katoliški Obzornik je ime novemu listu — nasledniku „Rimskega katolika“. Izdajala ga bode „Leonova družba“; urednik pa mu bode tajnik rečene družbe g. dr. Aleš Ušeničnik. Prva številka izide meseca februarja.

„Popotnikov“ koledar za slovenske učitelje 1897. s popolnim imenikom šolskih oblastev, učiteljskih, ljudskih šol in učiteljskega osebja po Južnoštirskem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroškega po stanju v začetku šolskega leta 1896/97. IX. leto. Sestavil Mihael J. Nerat, nadučitelj in urednik. „Popotnikov“ v Mariboru. V Gorici. Tiskala in založila „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček. 1896. Ta koledar je dobro došel slovenskim učiteljem in učiteljicam; želimo le, da bi ga vsak tudi imel.

„Dom in Svet“. V vabilu na naročbo tega lista čitamo nekaj zelo umestnih besedi: „Nekateri pogrešajo v listu bojevitih spisov, ostrih in osoljenih ocen, radikalnega postopanja. — No, mislimo, bojevanja je bilo pri nas toliko, da mir ni škodljiv. Od samega pōpra ne bo sita književnost. . . . Semtertje pravi kdo, da smo mirni in krotki, ker se ne maramo na nobeno stran zameriti in ne naročnikov izgubiti. . . . Zakaj nam pa nihče ne pokaže, kako potrebno je „zabavljanje“ za nebesa? . . . Kdor zna po drugi poti bolje, prosto mu: mi se držimo stare poti, „evangelija miru“.

Josipa Jurčiča „zbrani spisi“. Ne moremo razumeti, zakaj je „Narodna Tiskarna“ pozabila našega Jurčiča. Na Jurčičeve spise ne opozarja se občinstvo, „Narodna Tiskarna“ sama ne skrbi za reklamo niti o božiču in o novem letu. Zdaj bi morali iziti Jurčičevi politični spisi. Vemo, da je Jurčičeva politika bila drugačna, nego ona, katera se dela zdaj v „Narodni Tiskarni“. Gospoda se boji oživiti Jurčičev duh. Na dan torej z Jurčičevimi spisi, končajmo vender enkrat delo, katero smo pričeli že pred mnogimi leti s tolikim oduševljenjem!

Povesti. Spisal dr. Ivan Tavčar. I. zvezek v Ljubljani. Založil pisatelj. Tiskala Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg 1896. Str. 354. Za božično darilo dobili smo prvi zvezek Tavčarjevih povesti. O povestih kot takih bomo izpregovorili, kadar bodo vse tiskane in zbrane v celoto. Za sedaj naj omenimo samo nekaj, kar se nam zdi zelo važno. Tavčarjeve povesti tiska nemška tvrdka, a ne „Narodna Tiskarna“ ali kateri drugi slovenski tiskar. To je nečastno za narodno naše podjetje, namreč za „Narodno Tiskarno“. Dobiček bode imelo nemško, a ne slovensko podjetje. Značilno je, da predsednik „Narodne Tiskarne“, g. dr. Ivan Tavčar prodaje svoje spise Nemcu Bambergu, ko mu tega ne bi bilo potreba. Stritar je prodal svoje spise Bambergu, ker jih je „Slovenska Matica“ odklonila in ker jih noben Slovenec ni hotel kupiti. Vse drugače bi lahko storil g. dr. I. Tavčar. Na vsak način bi se on prvi moral ravnati po geslu: „Svoji k svojim“ in tako dajati izgled drugim Slovincem. „Narodna tiskarna“ ne bi smela opuščati nobene prilike, katera se jej ponuja, da se pouzdigne in okrepi. Tudi so izdaje del naših pisateljev predrage. Kaj nam pomagajo in koristijo zbrani spisi tega ali onega pisatelja, ako radi previsoke cene ne morejo prodreti v narod. Potrebno bi torej bilo, da bi se priredila dvojica izdaja: jedna na lepem papirju za — salon, a druga na navadnem papirju za narod. Tako delajo drugi narodi. Izdaja za narod ne bi bila draga, in tako bi si dela naših pisateljev, kar je prvi namen, našla pot v najširše slojeve slovenskega naroda. To bi morali imeti pred očmi pisatelji in založniki; založniki ne bi imeli izgube, ker bi mnogo prodali, a narod bi imel mnogo koristi, ker bi se mnogo knjig razpečalo in razširilo med narodom.

„Mir“ v Celovcu bode z novim letom prinašal zabavnoukovito prilogo „Domači prijatelj“. Ta priloga, obsegajoča štiri strani, pridevala se bode „Miru“ po dvakrat na mesec in bode prinašala zgolj poučne in narodnogospodarske stvari. Cena listu se radi tega ne zviša, nego ostane ista, kakor dosedaj, namreč 2 goldinarja na leto. Vrlemu „Miru“, ki je za probujo tužnega Korotana neprecenljive važnosti, želimo, da se udomači v vsaki kmečki koči na Koroškem, a izvenkoroški rodoljubi naj bi to prevažno narodno postojanko gmotno in duševno krepko podpirali.

Narodna šola Družbe sv. Cirila in Metoda v Št. Rupertu pri Velikovcu. Pomnoženi ponatis iz „Mira“. Izdalo in založilo uredništvo „Mira“. V Celovcu 1895. Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja. Cena 10 novčičev.

„Hrvatska misao.“ Tako se bode zval nov dijaški list, ki ga začnejo z novim letom izdajati hrvaški akademiki v Pragi. Zastrupljeno politično, književno in socialno življenje, strankarski boji in osobni prepiri, nedostatek idej, vse to je poseglo v vrste dijaštva in ga odvraca od resnih nauk in od pripravljanja za življenje. Poleg tega zabranjuje hrvaška vlada dijakom sestanke. Ne smejo se torej shajati doma. V Zagrebu tudi ne bi mogli izdajati lista in radi tega so zasnovali list v Pragi. Listu bode namen nastopati zoper terorizovanje, potegovati se za osobno svobodo ter odločno pobijati nezdrave razmere, vsled katerih trpi narodna stvar na Hrvaškem. Hrvaška mladina hoče se pečati z velikimi sedanji uprašnji narodnogospodarskimi, modroslovnimi, književnimi, kritičnimi in posebno političnimi. Proučevati hoče narod in narodov značaj. Hoče preiskavati, v koliko korist ali škodo je Hrvatom dotika z Mažarji,

Nemci in Italijani. Glasilo hrvaške mladine bode prinašalo le stvari iz narodnega življenja. — „Hrvatska misao“ bode izhajala dvakrat na mesec. Naročnina za dijake 2 gld., za ostale naročnike 3 gld. Ako se oglasi 50 čeških predplačnikov, imel bode list češko-prilogo. Ako se pa oglasi 50 poljskih, ruskih i. t. d. predplačnikov, storilo se bode isto za te slovanske narode. Poverjenik za Prago je gospod Fran Poljak, Králové Vinohrady tř. 841.

Zanimljivosti.

Mesta na Češkem koncem leta 1896. Koncem leta 1896. bilo je na Češkem 60 mest in industrijskih krajev. Jedno mesto imelo je čez 200.000 prebivalcev, dve mesti čez 50.000, osem mest od 20.000 do 50.000, osem in dvajset mest od 10.000 do 20.000, jeden in dvajset mest od 8000 do 10.000. Po štetju z dne 31. decembra leta 1890. štela so naslednja mesta prebivalcev, in sicer: Praga 201.000, Plzeň 60.000, Žižkov 58.205, Vinohrady 48.250, Smichov 46.460, Budejevice 31.250.

Na Centauri! Med neprimičnicami je naši zemlji najbližje zvezda Centauri, ki se lesketa na južnem nebu. Do zemlje ima 4000 milijard milj, druge nepremičnice pa po 10krat do 1000krat več. Ko bi bila narejena železnica z zemlje na Centauri, koliko časa bi se vozili do tja? Vožnja je zelo po ceni, ker se plačuje samo 1 vinar od kilometra. Če je res tako po ceni, tedaj v vagone! „Koliko stane vozni listek na Centauri?“ poupraša Kamničan pri blagajnici na ljubljanskem kolodvoru. — „44.000 milijonov kron“, odgovori blagajnik. — Kako hitro se bomo pa vozili? — Nekoliko hitreje bo hlapon bezljal, kakor kamniški; pretekla bode 96 kilometrov v jedni uri, to je skoraj taka daljava, kakor od Ljubljane do Trebiža. — „In kdaj

pridemo na Centauri?“ — Ker vlak ne bode pešal, kakor kamniški v črnuškem klancu, in ker vmes ni postaj, da bi nakladali slamnike, pridete tja čez 48.663.000 let. — „No, to bi pa moral v vagonu umreti; tedaj mi raje dajte listek do Kamnika, kamor se sicer ljudje počasi vozijo, pa vender živi pridejo.“

Brzjav brez žic. Italijan Marconi iznašel je brzjav brez žic. Zatrjujejo, da je njegova iznajdba nekaj najdovršenejšega na polju brzjavstva brez žic. Angleška vlada dela poskuse in bode vse storila, da se prokuša ta nova iznajdba.

Kuga v Indiji. Iz Bombaja se javlja, da je od kuge zbolelo 1511 ljudi, a umrlo 1095 osob. Prebivalstvo beži iz mesta; dozdej je ostavilo mesto 200.000 ljudi.

Kdaj se začenja dvajseto stoletje? Pariška akademija je določila, da se začenja dvajseto stoletje dne 1. januarja 1901. leta. Akademija je namreč mnenja, da leto z 0 ne obstoji, ker niti naše računanje časa ni pričelo z 0, ampak z letom 1.

Stoletnica cesarske pesmi. Dne 12. februarja leta 1797. igrala se je prvič na dvoru cesarska pesem Josipa Haydna, in to na rojstni dan cesarja Frana. Kakor znano in dokazano, melodija je slovanska in jo je Haydn le umetno uporabil.

Nemškega cesarja socijalnopolitični program uzbudil je po vsej Nemčiji veliko pozornost in napravil mnogo ropota. Ako je to res, kar časniki poročajo, potem se ne čudimo, da je cesarjev govor razburil najširše kroge nemškega naroda. Cesar je namreč rekel, da se morajo delodajalci združiti v kartel, da preprečijo neopravičene zahteve delavcev. Ta vest se še dozdej ni preklicala. Vsekako pa so nazoni nemškega cesarja v nasprotju z obljubami, da je vender za delavski stan treba kaj storiti in da

je mislila vlada samo poskrbeti za to, da se osnuje za delavce posebni zastopi. V kakem položaju se nahajajo delavci v Nemčiji, o tem govori statistika. Leta 1895. dne 14. junija bilo je v Nemčiji 299.352 delavcev brez dela, dne 2. decembra pa 771.005. Med temi sta bili dve petini delavcev bolni.

Češki umetnik Brožík v zavodu de France v Parizu. Brožík, rektor praške c. kr. akademije umetnosti, bil je dne 19. decembra 1896. v zavodu de France slovesno sprejet. Najprvo se mu je prečital dekret, da je izvoljen članom. Potem je predsednik academie des beaux arts, Leon Bonnat, kateri slovi za prvega francoskih slikarjev imel govor, v katerem je v imenu akademije Brožíka srčno pozdravil. Tako časte Francozi slovanskega umetnika.

Rudolf Falb, znani vremenoslovec in potresoslovec, ki nas je v naši grozni nesreči potolažil z znanim brzjavnim odgovorom, da se nam ni bati večje katastrofe, živi sedaj v največji revščini v Berlinu. Ohromel je na nogah, tako da se osiveli mož ne more več gibati. Nima ni najpotrebnejšega živeža. Nemci nabirajo zanj darove.

Gabrijel Ozelj,

tapetar,

v Ljubljani, Tržaška cesta št. 19.

se priporoča (21—1)

v izdelovanje vseh v njegovo stroko spadajočih predmetov.

Osobito se priporoča za delo na deželi.

Alojzij Večaj,

pečarski mojster v Ljubljani,

Opekarska cesta št. 51.

priporoča svojo izborno zalogo vsakovrstnih

pečij iz glinaste snovi

od najprostejših do najfinejših rujav, zelene ali bele barve. Izdeluje na željo tudi peči v poljubni drugačni barvi.

Natančno izvršuje naročila na štedilnike ter jamči za vse svoje izdelke jedno leto.

— Cene nizke. — (1—2)

Brata Eberl,

Ljubljana, Frančiškanske ulice št. 4.

Pleskarska mojstra (4—2)

c. kr. državne in c. kr. priv. južne železnice.

Slikarja napisov, stavbinska in pohištvena pleskarja.

Tovarna za oljate barve, lak in pokost.

Zaloga originalnega karbolineja.

Maščoba za konjska kopita in usnje.

FRANC PAVŠNER,

krojač v Ljubljani,

Valvazorjev trg št. 4, nasproti c. kr. gimnaziju

se priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu v naročila na

duhovniško in civilno obleko

po poljubnem kroju, zagotavljajoč trpežno, natančno delo, uljudno postrežbo in kar možno nizko ceno. (5—2)

JOSIP REBEK,

ključavničarski mojster,

Francovo nabrežje št. 13. LJUBLJANA Francovo nabrežje št. 13.

Priporoča svojo delavnico za naročanje vseh

ključavničarskih del

ter napeljavo

(11—2)

hišnih telegrafov in telefonov.

Postavlja strelovode

in prevzema tudi posamezna dela te stroke.

— Cene nizke. —

Prodaja

slovenskih pokrajinskih listov.

V prodajalnici g. Brusa pri (Štefetu) pred Škofijo št. 13.

prodajajo se naslednji listi:

„Edinost“, glasilo tržaških Slovencev (številka po 4 novč.); „Domovina“, glasilo štajarskih Slovencev (številka po 7 novč.); „Mir“, glasilo koroških Slovencev (številka po 7 novč.); „Soča“, glasilo goriških Slovencev (številka po 8 novč.); „Brivec“, humorističen list (številka po 6 novč.).

Rojaki, podpirajte pokrajinsko slovensko časopisje!

Istotam prodaja se tudi „Slovenski List“ (številka po 7 novč.). (20—1)

Trnkóczyja
ustna voda
steklenica 50 kr.

Trnkóczyja
prašek za zobe
škatljica 30 kr.

kakor tudi

vse medicinično-kirurške in farmacevtske preparate, specialitete itd., dietična sredstva, homeopatična zdravila, medicinska mila, parfumerije itd. itd.

priporočajo in razpošiljajo na vse strani

22—1

lekarniške tvrdke:

Ubald pl. Trnkóczy v Ljubljani na Kranjskem,
Viktor pl. Trnkóczy na Dunaju, Margarethen,
Dr. Oton pl. Trnkóczy na Dunaju, Landstrasse,
Julij pl. Trnkóczy na Dunaju, Josefstadt,
Vendelin pl. Trnkóczy v Gradcu na Štajarskem.

➔ Pošiljatev z obratno pošto. ➔

JOSIP PETRIČ,

čevljar,

Ljubljana, Opekarska cesta št. 32.

opozarja

cenjene podpornike domačega obrta na svojo

izbornu urejeno delavnico.

Izvršuje raznovrstno obutalo od najpriprostejšega do najfinejšega iz zanesljivega blaga prav trpežno in ceno. (18-1)

DRAG. MATKOVIČ,

brivec in vljasuljar

v Ljubljani, Stolni trg št. 11.

se priporoča v najtočnejše izvrševanje vseh

v brivski in vljasuljarski obrt

spadajočih del. Postrežba je uljudna in vsestranski pozorna. (22-1)

Knjigoveznica Fr. Breskvar,

preje L. Šverljuga,

pred Skofijo, št. 6, poleg Katoliške Bukvarne,

se priporoča v vezanje vsakovrstnih knjig.

Molitvenike družbe sv. Mohorja po več vkup poslanih veže po primerno znižani ceni. V zalogi ima tudi za vse družbine knjige lepo izdelane platnice za knjigoveze po deželi. (19-1)

Opozarja tudi še na svoje krasno izvršene platnice za „Dom in Svet“, Wolfov slovar itd. — Naročila na kakršnesibodi platnice izvršuje po želji ali načrtu natančno in ceno.

Ignacij Čamernik

kamnosek,

v Ljubljani, Poljske ulice 28.

Priporoča se prečastiti duhovščini za vsa

kamnoseška cerkvena dela

oltarjev, prižnic, obhajilnih miz i. t. d.

Ima tudi lepo zalogo raznovrstnih

nagrobni spomenikov

in preskrbuje na željo cele rakve.

Priporoča se tudi stavbinskim mojstrom in hišnim posestnikom za vsa stavbinska dela iz trdega kraškega kamna, katera točno, solidno in po nizkih cenah napravi. (12-2)

Brezplačno izdeluje narise, napravlja obrisce za cerkvena in stavbinska dela.

BRZO JAVI!

V Ljubljani, Sv. Petra cesta šte. 8

je pri

Ig. Žargiju**reelna razprodaja.**

Prav ugodna prilika za nakupovanje raznega blaga, klobukov, modercev, srajc, kravat, mufov, ovratnikov i. t. d. in blaga za krojače in šivilje.

Najcenejši nagrobni venci!

Naj nikdo ne zamudi te izredne prilike za nakupovanje dobrega, trpežnega blaga. (13-2)

Lekarna pri Mariji Pomagaj.

Lekarna pri Mariji Pomagaj

M. Leusteka v Ljubljani

Resljeva cesta št. 1 zraven mesarskega mosta

priporoča za zimski čas najbolj pripravno za ohranjenje zdravja pristno, čisto, sveže

dorš-medicinsko ribje olje

dobrega, prijetnega okusa in lahko prebavljivo. Cena mali steklenici 50 kr., veliki steklenici 1 gld.

Ob enem priporoča tudi zaradi izredno izvrstnega učinka najbolje poznato (14-2)

Thanno-chinin tinkturo za lase

katera okrepuje lasišče in preprečuje izpadanje las. — Cena steklenici 50 kr.

Zaloga vseh znanih preizkušenih domačih zdravil, katera se priporočajo po cenikih in časopisih, tu- in inozemskih specialitet, medicinskega konjaka, malage, ruma, vsakovrstnega čaja itd.

Razpošilja dvakrat na dan po pošti.

Lekarna pri Mariji Pomagaj.**Andrej Rovšek,**

kipar,

LJUBLJANA, Kolodvorske ulice št. 34,

priporoča

svojo delavnico

vsem prečastitim

cerkvenim predstojništvom

in vsem (15-2)

ljubiteljem domače umetnosti.

Pripoznano umetniško dovršena dela.

Usojam si naznanjati, da ima

vrhniško zalogo piva

v steklenicah in v sodih za Ljubljano

gospod IVAN MAYR

restavrater v hotelu „pri Slonu“.

Proseč, da se v slučaju potrebe naročila pošiljajo omenjenemu gospodu, zahvaljujem se svojim veleč. p. n. odjemnikom za meni dosedaj izkazano zaupanje in priporočam se daljši blagohotnosti z zagotovilom, da bodem slej ko prej stregel samo z najfinejšim in dobro uležanim pivom.

Z velespoštovanjem

(17-2)

Teodor Frölich, lastnik pivovarne na Vrhniku.Istotam toči se **vrhniško marcno pivo**, ki je zvarjeno na isti način kakor plzenjsko in se isto v hotelu „pri Slonu“ toči direktno iz soda brez ogljikove kisline in brez zračnega pritiska.